

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно – економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра, обліку, оподаткування та управління фінансово – економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення фінансово-економічної безпеки в діяльності
Інспекції з питань праці та зайнятості населення

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною
безпекою»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Єлизавета ЧЕРНОМАЗ

Науковий керівник,

Тетяна САВАНЧУК

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2025

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістр)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. зав. кафедри _____ **Ольга ГУБАРИК**

« _____ » _____ 2025р.

ЗАВДАННЯ

ЧЕРНОМАЗ ЄЛИЗАВЕТА АНДРІЙВНА

1. Тема роботи «Удосконалення фінансово-економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення».

Науковий керівник: Саванчук Т. М., к.е.н, доцент

затверджені наказом ДДАЕУ «14» жовтня 2025 р. № 3070

2. Термін подання здобувачем роботи: «12» грудня 2025 року.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові акти, що визначають питання економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні, звіти та облікові дані Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради за останні п'ять років, професійні та наукові статті, підручники та навчальні посібники, інтернет-джерела.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити): 1. Теоретичні засади формування системи економічної безпеки бюджетних установ. 2. Організація фінансово-економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення. 3. Напрями удосконалення фінансово-економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Фактори впливу та загрози економічній безпеці бюджетної установи. Основні напрями діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради. Оцінка майна Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР за 2020-2024 роки. Оцінка пасивів Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР за 2020-2024 роки. Аналітичне вирівнювання загальної вартості активів Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР за 2020-2024 роки. Динаміка бюджетних асигнувань Інспекції з питань праці та зайнятості населення за 2020-2024 роки. Діаграма складових економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення за 2024 рік.

6. Консультанти розділів роботи

| Розділ | Прізвище, ініціали та посада консультанта | Підпис, дата |
|--------|---|----------------|
| | | завдання видав |
| | | |
| | | |
| | | |

7. Дата видачі завдання _____ 20 березня 2025р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва етапів дипломної роботи | Термін виконання етапів роботи | Примітка |
|-------|---|--------------------------------|----------|
| 1 | Теоретичні засади формування системи економічної безпеки бюджетних установ | березень-травень 2025 року | |
| 2 | Організація фінансово-економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення | червень-вересень 2025 року | |
| 3 | Напрями удосконалення фінансово-економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення | жовтень-листопад 2025 року | |
| 4 | Вступ, висновки список використаних джерел | Листопад-грудень 2025 року | |
| 5 | Оформлення кваліфікаційної роботи | Грудень 2025 року | |

Здобувач _____

Єлизавета ЧЕРНОМАЗ

Науковий керівник _____

Тетяна САВАНЧУК

ЗМІСТ

| | |
|---|----|
| РЕФЕРАТ | 5 |
| ВСТУП | 7 |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ | 11 |
| 1.1. Сутність та значення економічної безпеки для діяльності установ бюджетної сфери | 11 |
| 1.2. Фактори впливу на рівень економічної безпеки бюджетної установи | 15 |
| 1.3. Нормативно-правові акти, що регулюють формування економічної безпеки в бюджетних установах | 19 |
| Висновки до розділу 1 | 22 |
| РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ІНСПЕКЦІЇ З ПИТАНЬ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ | 24 |
| 2.1. Організаційно – фінансова характеристики діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради | 24 |
| 2.2. Оцінка рівня економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення в розрізі окремих складових | 34 |
| 2.3. Стан організації управління фінансово-економічною безпекою Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР | 39 |
| Висновки до розділу 2 | 43 |
| РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ІНСПЕКЦІЇ З ПИТАНЬ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ | 45 |
| 3.1. Удосконалення організації системи фінансово-економічної безпеки в установі | 45 |
| 3.2. Посилення ролі внутрішнього контролю в контексті забезпечення економічної безпеки Інспекції з питань праці та | |

| | |
|---|----|
| | 4 |
| зайнятості населення | 49 |
| 3.3. Процесно-цільове та ризик-орієнтовне управління в підвищенні рівня економічної безпеки установи | 51 |
| Висновки до розділу 3 | 57 |
| ВИСНОВКИ | 58 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ | 61 |

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення фінансово-економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення»

Кваліфікаційна робота містить: 68 стор., 11 рис., 4 табл., 56 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес організації фінансово-економічної безпеки в Інспекції з питань праці та зайнятості населення.

Предметом дослідження є організаційні, практичні та теоретичні аспекти діяльності бюджетних установ.

Мета дослідження полягає у теоретичному та практичному опрацюванні питань удосконалення фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення.

Методами дослідження є методи аналізу, індуктивний і дедуктивний методи, системний та структурно-функціональний підходи, а також метод порівняння та узагальнення.

Досліджено сутність та значення економічної безпеки для діяльності установ бюджетної сфери та визначено основні фактори, що впливають на рівень їх економічної безпеки, проаналізовано нормативно-правові акти, що регулюють формування економічної безпеки в бюджетних установах та наведено організаційно – фінансову характеристику діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради. Проведена оцінка рівня економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення в розрізі окремих складових і охарактеризовано стан організації управління фінансово-економічною безпекою Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР і намічено шляхи її удосконалення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, БЮДЖЕТНА УСТАНОВА,
УДОСКОНАЛЕННЯ, СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, РИЗИК-
ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

ABSTRACT

Topic: «Improving financial and economic security in the activities of the Labor and Employment Inspectorate»

The qualification work contains: 68 pages, 11 figures, 4 tables, 56 references.

The object of the study is the process of organizing financial and economic security in the Labor and Employment Inspectorate.

The subject of the study is the organizational, practical and theoretical aspects of the activities of budgetary institutions.

The purpose of the study is to theoretically and practically study the issues of improving the financial and economic security of the Labor and Employment Inspectorate.

The research methods are analysis methods, inductive and deductive methods, systemic and structural-functional approaches, as well as the method of comparison and generalization.

The essence and significance of economic security for the activities of budgetary institutions have been studied and the main factors influencing the level of their economic security have been identified, the regulatory legal acts regulating the formation of economic security in budgetary institutions have been analyzed and the organizational and financial characteristics of the activities of the Inspectorate for Labor and Employment of the Dnipro City Council have been given. The level of economic security of the Inspectorate for Labor and Employment of the Dnipro City Council has been assessed in terms of individual components and the state of the organization of financial and economic security management of the Inspectorate for Labor and Employment of the Dnipro City Council has been characterized and ways of its improvement have been outlined.

KEY WORDS

FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY, BUDGETARY INSTITUTION,
IMPROVEMENT, COMPONENTS OF ECONOMIC SECURITY, RISK-
ORIENTED APPROACH

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах європейської інтеграції, соціально-економічної нестабільності та обмеженості бюджетних ресурсів зростає роль державних органів у забезпеченні дотримання трудового законодавства та прав працівників в належній оплаті праці. Інспекція з питань праці та зайнятості населення функціонує в середовищі підвищених фінансових, правових та операційних ризиків, пов'язаних зі зміною специфіки звернень громадян, нормативно-правової бази та необхідністю забезпечення прозорого й ефективного використання бюджетних коштів. У цих умовах удосконалення системи фінансово-економічної безпеки є важливим чинником підвищення ефективності діяльності Інспекції, запобігання фінансовим порушенням, зміцнення довіри суспільства до органів державної влади та забезпечення стабільного виконання покладених на неї функцій.

Питанням організації та вдосконалення фінансово-економічної безпеки підприємств приділяли увагу велика кількість науковців. Зокрема важливими є праці Ардашкіна Н.С. [3], Ареф'єва О. В. та Ковальчук А. М. [4], Білокомірова Я.М. [6], Гнилицької Л.В. [11,12], Захарова О.І. [16], Коржевського І. [17], Саванчук Т. [42-45], Черевка І., Фляк Ю. [51]. В свою чергу над питаннями національної безпеки працювали Баранова В.В. [5], Гбур З.В. [9], Гнатишин М. [9], Гнатишин М. [10] та інші науковці. При цьому питання забезпечення економічної безпеки в контексті діяльності різного роду бюджетних установ залишаються не достатньо висвітленими.

Мета дослідження полягає у теоретичному та практичному опрацюванні питань удосконалення фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення.

Для досягнення поставленої мети визначено та виконано наступні завдання:

- дослідити сутність та значення економічної безпеки для діяльності установ бюджетної сфери;
- визначити основні фактори, що впливають на рівень економічної безпеки бюджетної установи;
- проаналізувати нормативно-правові акти, що регулюють формування економічної безпеки в бюджетних установах;
- навести організаційно – фінансову характеристику діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради;
- провести оцінку рівня економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення в розрізі окремих складових;
- охарактеризувати стан організації управління фінансово-економічною безпекою Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР;
- намітити шляхи удосконалення організації системи фінансово-економічної безпеки в установі;
- обґрунтувати посилення ролі внутрішнього контролю в контексті забезпечення економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення;
- розглянути можливість поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтовного управління в підвищенні рівня економічної безпеки установи.

Об'єктом дослідження є процес організації фінансово-економічної безпеки в Інспекції з питань праці та зайнятості населення.

Предметом дослідження є організаційні, практичні та теоретичні аспекти діяльності бюджетних установ.

Методами дослідження є комплекс загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Зокрема, використано методи аналізу та синтезу для вивчення сутності фінансово-економічної безпеки та узагальнення підходів до її забезпечення в діяльності бюджетних установ; індуктивний і дедуктивний методи – для формування теоретичних висновків і обґрунтування практичних рекомендацій. Системний та структурно-

функціональний підходи дали змогу розглянути Інспекцію як цілісну систему та визначити взаємозв'язок між її структурними підрозділами у процесі забезпечення економічної безпеки. Для оцінки управлінських процесів і ризиків застосовано процесно-цільовий та ризик-орієнтований підходи, а також метод порівняння та узагальнення, що дозволило обґрунтувати напрями удосконалення системи фінансово-економічної безпеки установи.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці, практичні статті та матеріали діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР.

Найбільш важливі наукові результати представлені наступним чином:

удосконалено:

- підхід до організації системи економічної безпеки шляхом закріплення конкретних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки за кожним структурним підрозділом та відповідальності підрозділів за відповідну складову економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення;

- підходи до побудови системи внутрішнього контролю установи шляхом розробки його концептуальної моделі основна ідея якої полягає у створенні цілісної та безперервно діючої системи управління фінансово-економічними процесами, що сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки, довіри до установи та стабільному виконанню покладених на Інспекцію функцій;

- управлінський процес шляхом впровадження поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтованого підходів до управління, синергія яких проявляється у тому, що кожен управлінський процес оцінюється не лише з позиції його ефективності, а й з урахуванням рівня ризику для економічної безпеки установи;

набуло подальшого розвитку:

- визначення основних факторів, що впливають на економічну безпеку бюджетної установи та ідентифікація загроз, що можуть бути спричиненні впливом кожного із визначених факторів;

Апробація результатів роботи. Основні результати роботи доповідалися та обговорювалися на засіданнях наукового гуртка та наукових конференціях.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано три наукові публікації: дві тези та один розділ колективної монографії, загальним обсягом 0,52 д.а.

Кваліфікаційна робота включає вступ, три основних розділи, висновки та список використаних джерел. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 67 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

1.1. Сутність та значення економічної безпеки для діяльності установ бюджетної сфери

Існування розвиненої економіки на сьогоднішній день в жодній країні не можливе без функціонування різного роду державних інституцій, що забезпечують ефективне виконання державою поставлених перед нею завдань.

Саме через бюджетні установи держава реалізує свої соціальні, регуляторні та контрольні функції, забезпечуючи стабільність суспільно-економічних процесів. Бюджетні установи формують інституційну основу державного управління, сприяють ефективному розподілу та використанню бюджетних ресурсів, підтримують розвиток ринку праці, освіти, охорони здоров'я та соціального захисту населення. Крім того, їх діяльність впливає на рівень дотримання законодавства, фінансову дисципліну та економічну стабільність, що в сукупності сприяє сталому розвитку національної економіки та підвищенню довіри до державних інституцій.

Виходячи з цього, в сучасних соціально-економічних умовах однією з ключових передумов стабільного та ефективного функціонування установ бюджетної сфери є забезпечення належного рівня їх економічної безпеки. При цьому економічна безпека установ державного сектору економіки виступає складовою національної безпеки держави та відображає здатність бюджетних установ забезпечувати виконання покладених на них функцій, раціонально використовувати фінансові, матеріальні та трудові ресурси, а також протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам. З огляду на зростання навантаження на державні фінанси, обмеженість бюджетних ресурсів і підвищені вимоги до прозорості діяльності органів влади, питання

економічної безпеки набувають особливої актуальності.

У науковій літературі поняття економічної безпеки трактується як стан захищеності економічних інтересів суб'єкта від негативного впливу загроз, що можуть порушити його стабільність, платоспроможність або ефективність діяльності [25]. Для установ бюджетної сфери економічна безпека має специфічний характер, оскільки їх діяльність не спрямована на отримання прибутку, а орієнтована на виконання соціально значущих функцій. Водночас саме ефективність використання бюджетних коштів, дотримання фінансової дисципліни та законності визначають рівень довіри суспільства до таких установ і в значній мірі формують рівень національної безпеки країни в цілому.

В цьому контексті Стеценко С.П. зазначає: «Економічна безпека виражається в захищеності національних інтересів держави, в готовності і здатності інститутів влади створювати механізми захисту національних інтересів розвитку економіки» [46]. Він же визначає, що «Забезпечення економічної безпеки належить до числа одних з найважливіших національних пріоритетів» [46].

В свою чергу, Черевко І., Фляк Ю., проаналізувавши детермінанти поняття «економічна безпека», наголошують, що «У спеціальній літературі безпеку визначено як стан, за якого будь-який об'єкт надійно захищений і не піддається негативному впливу жодних факторів» [51]. Ці ж автори підкреслюють, що «Безпека – найважливіша потреба держав і міжнародних систем, як і кожної людини зокрема» [51]. Виходячи з цього можемо констатувати, що економічна безпека важлива як для підприємств приватного так і державного сектору економіка, а також для всіх установ, що забезпечують функціонування державного механізму та кожної особи безпосередньо.

Недобой С.В. зазначає, що «У загальному розумінні поняття «безпека» являє собою стан захищеності від загроз особистості, суспільства, держави, окремого суб'єкта господарювання» [21].

Виходячи з загального визначення економічної безпеки, можемо зазначити, що сутність економічної безпеки бюджетних установ полягає у здатності забезпечувати стабільне функціонування в умовах змін зовнішнього середовища, своєчасно виявляти та нейтралізувати ризики, а також підтримувати фінансову й організаційну стійкість. До таких ризиків належать недостатність бюджетного фінансування, нецільове використання коштів, корупційні прояви, кадрові проблеми, низький рівень інформаційної захищеності та недосконалість систем внутрішнього контролю. Усі ці фактори можуть негативно впливати на виконання установами своїх завдань та підривати економічну безпеку як окремого органу, так і держави в цілому.

Не випадково Баранова В.В. підкреслювала, що: «Економічна безпека – це дуже складне поняття, що охоплює різні сфери національної економіки, а її забезпечення потребує системного підходу» [5].

Визначаючи важливість забезпечення економічної безпеки для будь-якого суб'єкта господарювання Шостак Л., Сур'як А. наголошують: «Останнім часом питання ефективного рівня фінансово-економічної безпеки викликає зацікавленість не лише в науковців, але й у власників підприємств, які шукають принципово нових підходів до управління» [56].

Особливе значення економічна безпека має в контексті фінансового забезпечення бюджетних установ. Обмеженість бюджетних ресурсів вимагає чіткого планування, контролю та аналізу використання коштів. Порушення бюджетної дисципліни, неефективне управління витратами або відсутність належного контролю можуть призвести до фінансових втрат, збоїв у роботі установи та зниження якості надання публічних послуг. У цьому аспекті економічна безпека тісно пов'язана з фінансовою безпекою, яка забезпечує платоспроможність, своєчасність розрахунків та дотримання бюджетного законодавства.

Важливою складовою економічної безпеки установ бюджетної сфери є кадрова безпека. Людський фактор відіграє визначальну роль у діяльності державних органів, оскільки саме працівники приймають управлінські

рішення, здійснюють контрольні функції та працюють з фінансовими й інформаційними ресурсами. Низький рівень професійної підготовки, плінність кадрів, конфлікти інтересів або корупційні ризики створюють серйозні загрози економічній безпеці. Тому забезпечення належного кадрового потенціалу, дотримання етичних норм та підвищення відповідальності персоналу є необхідною умовою стабільної діяльності бюджетних установ.

Не менш важливою є інформаційна складова економічної безпеки. Установи бюджетної сфери оперують значними обсягами службової, фінансової та персональної інформації, що потребує належного захисту. Недостатній рівень інформаційної безпеки може призвести до витоку даних, спотворення інформації або несанкціонованого доступу до електронних систем, що, у свою чергу, негативно впливає на прийняття управлінських рішень і довіру до державних органів. У сучасних умовах цифровізації управлінських процесів інформаційна безпека стає невід'ємною частиною загальної системи економічної безпеки.

Значення економічної безпеки для установ бюджетної сфери полягає також у забезпеченні прозорості та підзвітності їх діяльності. Коржевський І. пише: «Забезпечення економічної безпеки підприємств є комплексним завданням, що потребує всебічного підходу, включаючи оцінку та управління діловою репутацією» [17]. На нашу думку, для бюджетних установ підтримання належного рівня репутації та довіри громадян до таких інституцій, також є одним із основних завдань забезпечення економічної безпеки. Своєчасно виявляти порушення в діяльності установи, мінімізувати фінансові ризики та підвищувати ефективність використання бюджетних коштів дозволяє наявність ефективної системи внутрішнього контролю та аналізу. Це сприяє формуванню позитивного іміджу (репутації) установи, зміцненню довіри з боку громадськості та підвищенню результативності державного управління.

У цілому економічна безпека установ бюджетної сфери є

багатогранним поняттям, що охоплює фінансові, кадрові, організаційні та інформаційні аспекти діяльності. Вона забезпечує стійкість функціонування державних органів, захист бюджетних ресурсів та можливість виконання покладених на них завдань навіть в умовах економічної нестабільності. Саме тому формування та вдосконалення системи економічної безпеки є необхідною передумовою підвищення ефективності діяльності установ бюджетної сфери, та зміцнення економічної безпеки держави загалом.

1.2. Фактори впливу на рівень економічної безпеки бюджетної установи

Бюджетні установи, як і інші суб'єкти господарювання функціонують певному зовнішньому середовищі та мають ряд внутрішніх процесів, які впливають на рівень економічної безпеки установи. Сукупний вплив взаємопов'язаних факторів визначають здатність установи стабільно функціонувати, ефективно виконувати покладені завдання та протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам.

При цьому, зазначимо, що на відміну від суб'єктів підприємницької діяльності, бюджетні установи функціонують у жорстко регламентованому правовому та фінансовому середовищі, яке зумовлює специфіку впливу окремих факторів на їх економічну безпеку. Умовно такі фактори доцільно поділяти на зовнішні та внутрішні, що дозволяє комплексно оцінити ризики та визначити напрями їх мінімізації [10].

Дослідження літературних джерел, дозволяє стверджувати, що економічна безпека будь-якого суб'єкта господарювання піддається впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. При цьому для ідентифікації факторів зовнішнього середовища його умовно прийнято розділяти на макрооточення (загальноекономічні фактори) та мікрооточення (вплив зав'язків з контрагентами, контролюючими органами, вище стоячими організаціями та інше). Проте, на нашу думку, важливо розглянути вплив вказаних факторів

саме в контексті діяльності бюджетної установи та визначити основні загрози, що можуть виникнути при реалізації певного фактору впливу. Для цього, беручи за основу визначені фактори впливу розглянемо, які основні загрози вони можуть нести для економічної безпеки бюджетної установи (рис.1.1).



Рис. 1.1. Фактори впливу та загрози економічній безпеці бюджетної установи

Данні рисунку засвідчують, що до зовнішніх факторів належать умови макроекономічного середовища, у межах якого здійснює діяльність бюджетна установа. Стан економіки країни, рівень інфляції, дефіцит державного бюджету, коливання валютного курсу та загальна фінансова стабільність безпосередньо впливають на обсяги та ритмічність бюджетного фінансування. У періоди економічної нестабільності або кризових явищ зростає ризик скорочення бюджетних видатків, що може призвести до браку ресурсів для виконання функцій установи, зниження якості публічних послуг та послаблення економічної безпеки.

Вагомим зовнішнім фактором є нормативно-правове середовище. Часті зміни законодавства, зокрема у сфері бюджетного, податкового та трудового права, створюють додаткове навантаження на бюджетні установи та підвищують ризик допущення порушень. Недосконалість або суперечливість нормативних актів ускладнює процес планування та контролю, що негативно впливає на економічну безпеку. Водночас чітке, стабільне та узгоджене законодавче поле сприяє зниженню ризиків і підвищенню ефективності діяльності бюджетних організацій.

Політичні фактори також істотно впливають на рівень економічної безпеки бюджетних установ. Зміна пріоритетів державної політики, реформування органів влади, адміністративно-територіальні зміни можуть супроводжуватися перерозподілом фінансових ресурсів, зміною повноважень та структурними трансформаціями. За відсутності належної адаптації до таких змін зростає ризик дестабілізації діяльності установи та зниження її економічної стійкості.

До внутрішніх факторів, що визначають рівень економічної безпеки бюджетної установи, насамперед належить система фінансового управління. Раціональне планування бюджетних асигнувань, дотримання принципів цільового та ефективного використання коштів, своєчасний фінансовий контроль і аналіз є основою фінансової безпеки. Низька якість фінансового планування або формальний підхід до контролю можуть призвести до

неефективного використання ресурсів, фінансових порушень і, як наслідок, до погіршення економічної безпеки.

Важливу роль відіграє кадровий фактор, оскільки людські ресурси є визначальним елементом діяльності бюджетних установ. Рівень професійної підготовки працівників, їх компетентність, мотивація та добросесність безпосередньо впливають на якість управлінських рішень і виконання функцій установи. Недостатній рівень кваліфікації, плинність кадрів, конфлікти інтересів або корупційні прояви створюють суттєві загрози економічній безпеці. Водночас ефективна кадрова політика та система внутрішнього контролю сприяють підвищенню стабільності та результативності діяльності.

Організаційний фактор також має значний вплив на рівень економічної безпеки. Чіткість розподілу повноважень і відповідальності, наявність внутрішніх регламентів, ефективна система управління та контролю забезпечують узгодженість дій працівників і зменшують ризик помилок або зловживань. Відсутність належної організаційної структури або неефективні управлінські механізми можуть призвести до втрати контролю над процесами та зниження економічної стійкості установи.

Суттєвий вплив на економічну безпеку бюджетних установ має інформаційний фактор. Умови цифровізації управлінських процесів зумовлюють необхідність захисту інформаційних ресурсів, зокрема фінансових даних, персональної інформації та службової документації. Недостатній рівень інформаційної безпеки підвищує ризик несанкціонованого доступу, втрати або спотворення даних, що може негативно позначитися на прийнятті управлінських рішень та фінансовій дисципліні.

Окрему роль відіграє фактор внутрішнього контролю та аудиту. Наявність дієвої системи контролю дозволяє своєчасно виявляти порушення, недоліки в управлінні ресурсами та потенційні загрози. Формальний або епізодичний характер контрольних заходів значно знижує рівень економічної

безпеки, тоді як системний підхід до контролю сприяє підвищенню прозорості та підзвітності діяльності бюджетної установи.

Отже, рівень економічної безпеки бюджетної установи визначається комплексною дією зовнішніх і внутрішніх факторів, які потребують постійного моніторингу та аналізу. Лише за умови врахування впливу кожного з них та впровадження ефективних механізмів управління ризиками можливо забезпечити стабільне функціонування установи, ефективне використання бюджетних ресурсів і досягнення поставлених цілей.

1.3. Нормативно-правові акти, що регулюють формування економічної безпеки в бюджетних установах

Для забезпечення економічної безпеки бюджетних установ важливе значення має розуміння змісту та значення нормативно-правових актів, що на сьогоднішній день впливають на економічну безпеку будь-якої державної установи.

Зокрема зазначимо, що враховуючи особливості діяльності бюджетних установ, формування та забезпечення їх економічної безпеки в Україні здійснюється в межах чітко визначеного нормативно-правового поля. Саме законодавство визначає правила використання бюджетних коштів, організацію управління, контрольні механізми та відповідальність посадових осіб, що безпосередньо впливає на рівень економічної стійкості таких установ. Дотримання вимог нормативно-правових актів є однією з ключових умов запобігання фінансовим порушенням, зниження ризиків та забезпечення стабільного функціонування бюджетної сфери.

Основоположним документом у сфері безпеки є Конституція України, яка закріплює економічну безпеку як одну з найважливіших функцій держави. Хоча Конституція не містить прямих норм щодо діяльності окремих бюджетних установ, вона формує загальну правову рамку, в межах якої

держава зобов'язана забезпечувати захист економічних інтересів, ефективно використання публічних ресурсів та стабільність фінансової системи. Саме з конституційних норм випливає необхідність існування механізмів контролю, підзвітності та законності у діяльності органів державної влади.

Важливу роль у формуванні економічної безпеки відіграє Закон України «Про національну безпеку України» [38], який визначає економічну безпеку як складову національної безпеки. Цей закон закладає концептуальні підходи до захисту економічних інтересів держави та створює підґрунтя для діяльності органів публічної влади в умовах потенційних загроз. Для бюджетних установ він має значення з точки зору узгодженості їх діяльності з державними пріоритетами та забезпечення стабільності функціонування у складних соціально-економічних умовах.

Ключове місце у системі нормативно-правового забезпечення економічної безпеки бюджетних установ займає також Бюджетний кодекс України [8]. Саме цей документ регламентує порядок формування, розподілу та використання бюджетних коштів, встановлює принципи цільового, ефективного та результативного використання фінансових ресурсів. Дотримання норм Бюджетного кодексу є основою фінансової дисципліни та запобігання нецільовому використанню коштів, що безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки установи.

Не менш важливим є Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [39], який визначає правові та організаційні засади контролю за використанням бюджетних коштів і державного майна. Цей закон формує механізми зовнішнього та внутрішнього контролю, спрямовані на виявлення фінансових порушень, запобігання зловживанням і мінімізацію економічних ризиків. Наявність ефективної системи фінансового контролю є необхідною умовою забезпечення економічної безпеки бюджетних установ.

Значний вплив на економічну безпеку має Закон України «Про державну службу» [34], який регулює питання кадрового забезпечення

органів державної влади. Він встановлює вимоги до професійної компетентності, етичної поведінки та відповідальності державних службовців. Оскільки кадровий потенціал є одним із ключових ресурсів бюджетних установ, дотримання цього закону сприяє зниженню ризиків управлінських помилок, конфлікту інтересів і корупційних проявів, що є важливими чинниками економічної безпеки.

Окреме місце у нормативно-правовому регулюванні займає Закон України «Про запобігання корупції» [35]. Корупційні ризики становлять одну з найбільших загроз економічній безпеці бюджетних установ, оскільки призводять до неефективного використання ресурсів та підриву довіри до органів влади. Закон встановлює механізми фінансового контролю, декларування, врегулювання конфлікту інтересів та відповідальності, що сприяє підвищенню прозорості діяльності бюджетних установ і зміцненню їх економічної стійкості.

В умовах цифровізації важливе значення для економічної безпеки мають норми інформаційного законодавства, зокрема Закони України «Про інформацію» [37] та «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». Вони регулюють порядок обробки, зберігання та захист інформаційних ресурсів, що є критично важливим для бюджетних установ, які працюють з фінансовими даними та персональною інформацією. Порушення вимог інформаційної безпеки може мати не лише правові, а й суттєві економічні наслідки.

Особливу роль у формуванні економічної безпеки бюджетних установ відіграє законодавство у сфері публічних закупівель. Зокрема, Закон України «Про публічні закупівлі» [40] визначає правові та організаційні засади здійснення закупівель за рахунок бюджетних коштів, ґрунтуючись на принципах відкритості, добросовісної конкуренції та максимальної економії. Крім самого Закону на сьогоднішній день важливе значення має Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених

Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [36] та Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо забезпечення оприлюднення замовниками в електронній системі закупівель інформації про ціни на матеріальні ресурси від час закупівель послуг з поточного ремонту та робіт з будівництва (прозоре будівництво)» [33], уточнюють та регламентують певні норми основного Закону «Про публічні закупівлі» в умовах воєнного стану та при здійсненні будівельних робіт.

Дотримання вимог цього законодавства дозволяє зменшити ризики неефективного використання коштів, запобігти корупційним схемам та забезпечити раціональне витрачання бюджетних ресурсів. Порушення процедур публічних закупівель, навпаки, створює серйозні загрози економічній безпеці, зокрема у вигляді фінансових санкцій, судових спорів та втрати репутації установи.

Таким чином, нормативно-правові акти формують комплексну систему нормативного регулювання, яка безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки бюджетних установ. Їх дотримання забезпечує фінансову дисципліну, прозорість управління, ефективний контроль та мінімізацію ризиків. Водночас недотримання або формальний підхід до виконання законодавчих вимог значно підвищує загрози економічній безпеці та негативно впливає на результативність діяльності бюджетних установ.

Висновки до розділу 1

1. Досліджено сутність та значення економічної безпеки для діяльності установ бюджетної сфери і встановлено, що економічна безпека бюджетних установ полягає у їх здатності забезпечувати стабільне функціонування в умовах змін зовнішнього середовища, своєчасно виявляти та нейтралізувати

ризика, забезпечувати належний рівень прозорості та підзвітності діяльності, а також підтримувати фінансову й організаційну стійкість. Вона є багатогранним поняттям, що охоплює фінансові, кадрові, організаційні, інформаційні та інші аспекти діяльності і є необхідною передумовою підвищення ефективності діяльності установ бюджетної сфери та зміцнення економічної безпеки держави загалом.

2. Встановлено, що рівень економічної безпеки бюджетної установи визначається комплексною дією зовнішніх і внутрішніх факторів, які потребують постійного моніторингу та аналізу. Ідентифіковано основні загрози, що можуть бути спричиненні впливом кожним із визначених факторів та обґрунтовано, що лише за умови врахування впливу кожного з них та впровадження ефективних механізмів управління ризиками можливо забезпечити стабільне функціонування установи, ефективне використання бюджетних ресурсів і досягнення поставлених цілей.

3. Проаналізувати нормативно-правові акти, що регулюють формування економічної безпеки в бюджетних установах та встановлено, що на сьогодні існує комплексна система нормативного регулювання, яка безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки бюджетних установ. Дотримання законодавства забезпечує фінансову дисципліну, прозорість управління, ефективний контроль та мінімізацію ризиків. Водночас недотримання або формальний підхід до виконання законодавчих вимог значно підвищує загрози економічній безпеці та негативно впливає на результативність діяльності бюджетних установ.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ІНСПЕКЦІЇ З ПИТАНЬ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

2.1. Організаційно – фінансова характеристики діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради

Інспекція з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради є юридичною особою, зареєстрованою як орган місцевого самоврядування з кодом ЄДРПОУ 41169207. Вона була зареєстрована 23.02.2017 року як структурний підрозділ, що діє на підставі установчих документів, затверджених Дніпровською міською радою. На сьогоднішній день начальником Інспекції є Янушкевич Тетяна Вацлавівна. Знаходиться Інспекція з питань праці та зайнятості населення у місті Дніпро за адресою проспект Дмитра Яворницького, 75. Заступником начальника Інспекції є Коробова Ганна Олегівна.

Інспекція створена Дніпровською міською радою як орган виконавчої влади місцевого рівня. Виходячи з цього, установа виконує функції, які покладено на неї органом місцевого самоврядування, та підпорядковується і звітує перед Дніпровською міською радою та відповідними структурними підрозділами цієї ради.

За даними реєстрів, основний вид діяльності інспекції за КВЕД 84.11: «Державне управління загального характеру». Це свідчить про те, що її діяльність належить до сфери управління державними або муніципальними справами, зокрема реалізації відповідних політик та адміністрування функцій, які не пов'язані безпосередньо з комерційною діяльністю.

Цей КВЕД охоплює: реалізацію державної політики у сфері праці та зайнятості населення на місцевому рівні і виконання інших функцій органів влади, пов'язаних з управлінням соціально-економічними процесами.

Основні напрями діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради представлено на рисунку 2.1.



Рис. 2.1. Основні напрями діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради

Отже, Інспекція з питань праці та зайнятості населення діє як місцевий орган, який реалізує політику щодо дотримання норм трудового законодавства та підтримки зайнятості населення. Вона, будучи місцевим органом, взаємодіє з вищими державними структурами, зокрема з територіальними підрозділами Державної служби України з питань праці та її міжрегіональними управліннями. Останні, у свою чергу, здійснюють нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства, охороною праці та зайнятістю населення на всій території регіону.

Така співпраця передбачає обмін інформацією, методичну підтримку, спільні заходи з правопросвітництва та контролю, а також уніфікацію підходів до реалізації політики зайнятості та трудового права.

За даними сайту «You konTrol»: «Організація включена до Реєстру

неприбуткових установ та організацій на підставі рішення контролюючого органу ДФС № 1704624600121 від 17.03.2017» та не є платником податку на додану вартість. Діяльність інспекції фінансується за рахунок державних коштів, а щорічна фінансова звітність та звітність про діяльність інспекції оприлюднюється на офіційному сайті. Зміни в вартості активів за даними Балансів відповідного року представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка майна Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР за 2020-2024 роки, тис. грн.

| Види активів (майна) | 2020 р. | 2021 р. | 2022 р. | 2023 р. | 2024 р. | Відношення у % 2024 р. до 2020 р. |
|---|---------|---------|---------|---------|---------|-----------------------------------|
| Активи – всього, тис. грн. | 1502.13 | 1439.48 | 1333.50 | 1299.51 | 1178.3 | 78.44 |
| Основні засоби: | 1436.81 | 1318.95 | 1200.81 | 1106.69 | 993.5 | 69.15 |
| -первинна вартість | 2206.37 | 2200.32 | 2200.32 | 2248.32 | 2258.3 | 102.35 |
| -знос | 769.56 | 881.38 | 999.51 | 1141.64 | 1264.8 | 164.35 |
| Запаси | 28.44 | 48.69 | 86.83 | 101.38 | 107.0 | 376.34 |
| Дебіторська заборгованість | 4.64 | 0.00 | 0.00 | 0.00 | 0.00 | 0.00 |
| - за розрахунками із соціального страхування | 4.64 | | | | | 0.00 |
| Грошові кошти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів | 32.24 | 71.84 | 45.86 | 91.44 | 77.73 | 241.14 |
| - у національній валюті | 32.24 | 71.84 | 45.86 | 91.44 | 77.7 | 241.14 |

Данні таблиці засвідчують, що протягом 2020-2024 роки відбувається поступове скорочення загального обсягу активів установи. Так, вартість активів у 2024 році становила 1178,3 тис. грн, що на 323,83 тис. грн менше порівняно з 2020 роком, або 78,44 % від початкового рівня. Така динаміка може вказувати на зменшення ресурсного забезпечення діяльності інспекції, що є важливим фактором впливу на рівень її економічної безпеки, оскільки обмежені активи знижують можливості стабільного виконання покладених

функцій.

Найбільшу питому вагу в структурі активів протягом усього досліджуваного періоду займають основні засоби. Разом із тим їх залишкова вартість має чітку тенденцію до зниження: з 1436,81 тис. грн у 2020 році до 993,5 тис. грн у 2024 році, що становить лише 69,15 % від рівня базового року. При цьому первісна вартість основних засобів за аналізований період демонструє не значне зростання до 2258,3 тис. грн у 2024 році. Відповідно до матеріалів наданих у Пояснювальних записках до річної звітності. Зростання в основному пояснюється тим, що на баланс Інспекції була передана комп'ютерна техніка від КП «Інфо-Рада-Дніпро» для подальшого використання.

Знос основних засобів за п'ять років зріс з 769,56 тис. грн до 1264,8 тис. грн, або на 64,35 % порівняно з 2020 роком. Така ситуація вказує на суттєве фізичне та моральне старіння матеріально-технічної бази інспекції. Високий рівень зносу негативно впливає на економічну безпеку установи, оскільки знижує ефективність використання майна, потребує додаткових бюджетних витрат на утримання та ремонт, а також може обмежувати якість виконання контрольних і адміністративних функцій.

Водночас позитивною тенденцією є зростання обсягу запасів. У 2020 році їх вартість становила лише 28,44 тис. грн, тоді як у 2024 році вона становить 107,0 тис. грн, що у 3,76 рази більше. Це може свідчити про покращення матеріального забезпечення поточної діяльності інспекції, зокрема канцелярськими товарами, витратними матеріалами або іншими ресурсами, необхідними для безперебійного виконання функцій. Разом із тим, збільшення запасів потребує належного внутрішнього контролю, оскільки за його відсутності виникають ризики неефективного використання бюджетних коштів.

Дебіторська заборгованість у балансі інспекції має незначний обсяг і повністю відсутня з 2021 року. У 2020 році вона становила 4,64 тис. грн і була пов'язана з заборгованістю на кінець року фонду соціального страхування

перед працівниками Інспекції по виплаті лікарняних. Відсутність дебіторської заборгованості в наступних періодах є позитивною ознакою з позиції економічної безпеки, оскільки свідчить про своєчасність розрахунків та відсутність заморожених бюджетних ресурсів.

Грошові кошти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів за аналізований період характеризуються коливальною динамікою, однак у цілому мають тенденцію до зростання. Якщо у 2020 році їх обсяг становив 32,24 тис. грн, то у 2024 році вони становлять 77,73 тис. грн, що у 2,41 рази більше. Значні коливання протягом років можуть бути наслідком нерівномірного фінансування з бюджету, що створює додаткові ризики для планування діяльності.

Для наглядності представимо зміну вартості активів Інспекції з питань праці та зайнятості населення на графіку та проведемо трендовий аналіз, щоб зрозуміти загальну динаміку зміни показника (рис. 2.2).

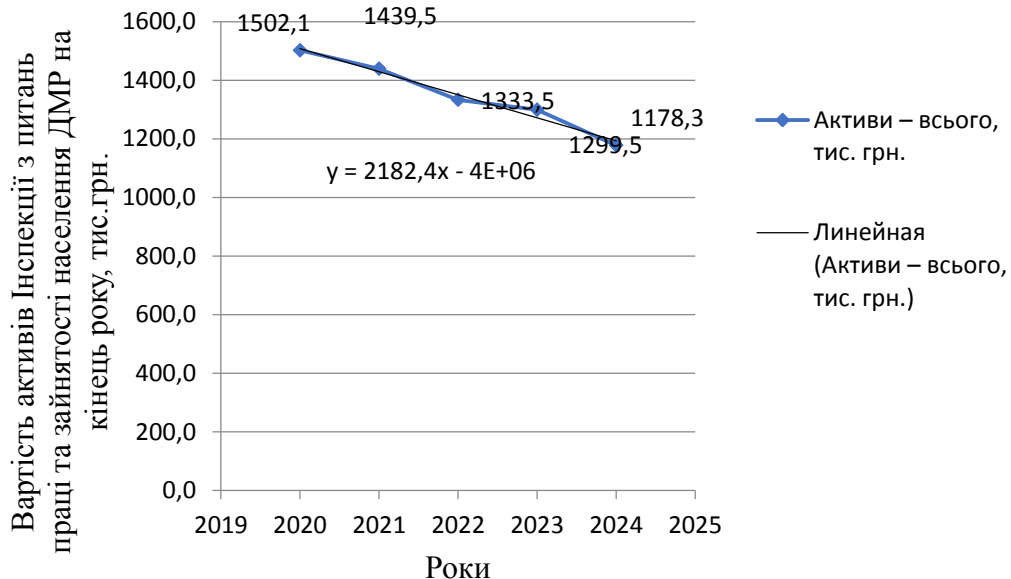


Рис. 2.2. Аналітичне вирівнювання загальної вартості активів Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР за 2020-2024 роки

Данні графіка засвідчують, що загальна вартість активів установи щорічно скорочується приблизно на 2181,4 грн. і це в основному пояснюється

зменшенням залишкової вартості основних засобів, що фактично не поновлюються.

Пасиви досліджуваної Інспекції протягом 2020-2024 року представлені лише показниками внесеного капіталу та фінансового результату. При цьому фінансовий результат протягом всього досліджуваного періоду має від'ємне значення (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Оцінка пасивів Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР за 2020-2024 роки, тис. грн.

| Види пасивів (капіталу) | 2020 р. | 2021 р. | 2022 р. | 2023 р. | 2024 р. | Відношення у % 2024 р. до 2020 р. |
|--|---------|---------|---------|---------|----------|-----------------------------------|
| Пасиви – всього, тис. грн. | 1502.13 | 1439.48 | 1333.50 | 1299.50 | 1178.30 | 78.44 |
| Внесений капітал, тис. грн. | 2206.37 | 2200.32 | 2200.32 | 2248.32 | 2258.32 | 102.35 |
| Фінансовий результат, тис. грн. | -708.88 | -760.85 | -873.62 | -948.83 | -1080.03 | 152.36 |
| Поточні зобов'язання: | | | | | | |
| - за платежами в бюджет | 0.91 | - | - | - | - | - |
| - за розрахунками за товари, роботи, послуги | - | - | 6.79 | - | - | - |
| - за розрахунками з оплати праці | 3.74 | - | - | - | - | - |

Бачимо, що розмір пасивів досліджуваної установи скорочується з тією ж тенденцією. Зменшення валюти балансу протягом 2020-2024 року відбулося на 21,56%. З точки зору економічної безпеки, внесений капітал є базовим елементом ресурсного забезпечення діяльності бюджетної установи, оскільки визначає обсяг матеріальної та майнової бази, необхідної для виконання покладених на неї функцій. Зменшення внесеного капіталу може свідчити про вибуття або фізичне зношення майна, що негативно впливає на стабільність функціонування установи, тоді як його зростання є ознакою інвестування держави чи громади у розвиток відповідної сфери.

Фінансовий результат інспекції упродовж 2020-2024 років має стійке від'ємне значення та характеризується тенденцією до погіршення. У 2020 році від'ємний фінансовий результат становив 708,88 тис. грн, тоді як у 2024 році він досяг уже 1080,03 тис. грн, що на 52,36 % більше за рівень базового року. Зростання від'ємного фінансового результату свідчить про систематичне перевищення витрат над доходами та надходженнями, що для бюджетної установи є ознакою фінансової напруженості. Така ситуація може бути зумовлена як об'єктивними чинниками, зокрема недостатнім або нерівномірним бюджетним фінансуванням, так і внутрішніми проблемами планування та контролю витрат.

Поточні зобов'язання у структурі пасивів інспекції мають незначний обсяг і носять епізодичний характер. У 2020 році в балансі відображено заборгованість за платежами до бюджету у сумі 0,91 тис. грн та заборгованість з оплати праці у розмірі 3,74 тис. грн. У 2022 році зафіксовано незначну заборгованість за розрахунками за товари, роботи та послуги у сумі 6,79 тис. грн. В інші роки поточні зобов'язання відсутні. Така ситуація загалом є позитивною, оскільки свідчить про відсутність хронічної кредиторської заборгованості та дотримання платіжної дисципліни.

Данні звітів про фінансові результати за останні п'ять років свідчать, що установа отримувала доходи лише від обмінних операцій. Доходи від обмінних операцій у вигляді бюджетних асигнувань за 2024 рік склали 7061649 грн. Фактично вся сума бюджетних асигнувань витрачена на виконання бюджетних програм для реалізації загальнодержавних функцій. Доходів від необмінних операцій у 2024 році установа взагалі не мала. За повної відсутності доходів від необмінних операцій, витрати Інспекції від таких операцій формуються за рахунок соціальних виплат, обов'язкових платежів, списання активів, санкцій та безоплатної передачі майна. З позиції економічної безпеки це означає, що необмінні витрати потребують особливої уваги з боку внутрішнього контролю, оскільки вони безпосередньо зменшують фінансовий результат установи, не компенсуючись відповідними

доходами.

Розглянемо динаміку бюджетних асигнувань Інспекції з питань праці та зайнятості населення за 2020-2024 роки (рис. 2.3).

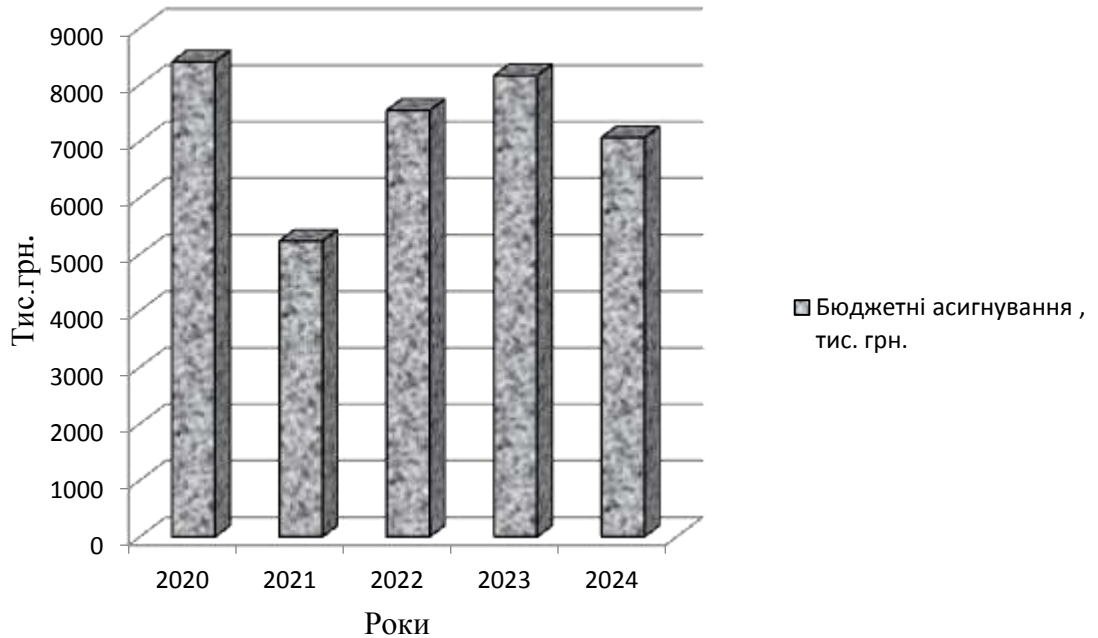


Рис. 2.3. Динаміка бюджетних асигнувань Інспекції з питань праці та зайнятості населення за 2020-2024 роки

Графік наглядно показує нестабільність фінансування діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення. Найнижчий рівень фінансування був у 2021 році. Це було пов'язано з необхідністю перерозподілу витрат місцевого бюджету. Значна частина якого була витрачена на фінансування боротьби з вірусом COVID.

У 2022 році обсяг бюджетних асигнувань знову зріс і сягнув близько 7,8 млн грн, що свідчить про часткове відновлення фінансової підтримки діяльності інспекції. Така тенденція продовжилася і у 2023 році, коли фінансування досягло приблизно 8,4 млн грн, наблизившись до рівня 2020 року. Це може вказувати на усвідомлення органами місцевого самоврядування важливості функцій інспекції у сфері праці та зайнятості населення, особливо в умовах соціально-економічної нестабільності і приїзду на територію Дніпропетровської області біженців з південних регіонів

України де почалися військові дії.

Разом із тим у 2024 році знову спостерігається зниження бюджетних асигнувань до орієнтовно 7,4 млн грн. Такі коливання обсягів фінансування свідчать про відсутність стабільності у бюджетному забезпеченні установи, що ускладнює довгострокове фінансове планування та може негативно впливати на рівень її економічної безпеки. Нерівномірність бюджетних асигнувань підвищує ризик виникнення касових розривів, обмежує можливості оновлення матеріально-технічної бази та знижує здатність інспекції своєчасно й ефективно виконувати покладені на неї функції.

В цих умовах, на нашу думку провести аналіз складу видатків Інспекції у розрізі основних елементів витрат (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Склад витрати за обмінними операціями в розрізі елементів витрат у Інспекції з питань праці та зайнятості населення за 2020-2025 рік

| Елементи витрат за обмінними операціями | 2020 р. | 2021 р. | 2022 р. | 2023 р. | 2024 р. | Відношення у % 2024 р. до 2020 р. |
|---|---------|---------|---------|---------|---------|-----------------------------------|
| Витрати на оплату праці, тис. грн. | 5826.50 | 3358.44 | 5241.15 | 5653.73 | 4723.05 | 81.06 |
| Відрахування на соціальні заходи, тис. грн. | 1304.48 | 739.53 | 1076.08 | 1216.88 | 1018.78 | 78.10 |
| Матеріальні витрати, тис. грн. | 819.18 | 1100.66 | 1063.91 | 1148.61 | 1181.15 | 144.19 |
| Амортизація, тис. грн. | 214.50 | 118.13 | 117.72 | 123.13 | 142.13 | 66.26 |
| Інші витрати, тис. грн. | 41.39 | - | 11.80 | - | - | - |
| Всього витрат, тис. грн. | 8206.05 | 5316.77 | 7510.66 | 8142.36 | 7065.12 | 86.10 |

Данні таблиці 2.3 свідчать, що основну частку видатків протягом усього досліджуваного періоду становлять витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, що є типовим для бюджетних установ з переважно адміністративно-контрольними функціями. У 2020 році загальний обсяг витрат за обмінними операціями був найвищим і становив 8206,05 тис. грн,

після чого у 2021 році спостерігається різке скорочення витрат до 5316,77 тис. грн, що корелює зі зменшенням бюджетних асигнувань у відповідному періоді.

Витрати на оплату праці у 2020 році становили 5826,50 тис. грн, а у 2024 році зменшилися до 4723,05 тис. грн, що відповідає 81,06 % від рівня базового року. Подібна тенденція простежується і щодо відрахувань на соціальні заходи, які скоротилися з 1304,48 тис. грн у 2020 році до 1018,78 тис. грн у 2024 році. Таке зниження свідчить про оптимізацію чисельності персоналу, зміну умов оплати праці та обмежені можливості фінансування фонду заробітної плати в окремі роки.

Водночас матеріальні витрати мають чітко виражену тенденцію до зростання. Якщо у 2020 році їх обсяг становив 819,18 тис. грн, то у 2024 році він зріс до 1181,15 тис. грн, що на 44,19 % перевищує рівень базового року. Зростання матеріальних витрат пов'язане з подорожчанням енергоносіїв, витратних матеріалів, канцелярських товарів, а також із необхідністю забезпечення безперебійної діяльності інспекції в умовах інфляційних процесів та змін у зовнішньому середовищі.

Витрати на амортизацію протягом досліджуваного періоду залишалися відносно незначними за обсягом, однак у 2024 році спостерігається їх зростання до 142,13 тис. грн. Загалом порівняно з 2020 роком амортизаційні відрахування зменшилися до 66,26 %, що може свідчити про поступове зменшення залишкової вартості основних засобів та недостатні обсяги їх оновлення. Інші витрати мали епізодичний характер і не відігравали суттєвої ролі у формуванні загальної суми видатків.

Узагальнюючи результати аналізу, слід зазначити, що баланс Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради характеризується скороченням за 2020-2024 роки загальних обсягів активів та пасивів на 21,56%, високим рівнем зносу основних засобів та фактично припиненням їх поновлення. Загальна сума витрат за обмінними операціями у 2024 році становила 7065,12 тис. грн, що на 13,9 % менше порівняно з 2020

роком. При цьому динаміка витрат є нерівномірною, з різкими коливаннями між роками, що свідчить про залежність фінансового забезпечення інспекції від обсягів бюджетних асигнувань та обмежені можливості довгострокового планування. Таке поєднання тенденцій свідчить про наявність як позитивних, так і проблемних аспектів у формуванні економічної безпеки установи. Основними ризиками залишаються старіння матеріально-технічної бази та залежність від бюджетного фінансування, що обґрунтовує необхідність удосконалення системи внутрішнього контролю та управління ресурсами інспекції.

2.2. Оцінка рівня економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення в розрізі окремих складових

Як засвідчили дослідження, для будь-якої бюджетної установи надзвичайно важливе значення має належний стан її фінансово-економічної безпеки, адже рівень фінансово-економічної безпеки бюджетних установ в кінцевому варіанті в значній мірі впливає на фінансово-економічну безпеку держави в цілому. Тому для оцінки фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення розглянемо основні складові безпеки, що чинять найбільший вплив на діяльність установи.

Враховуючи, що для реалізації своєї діяльності Інспекція використовує бюджетне фінансування, однією з основних складових є фінансова. Ця складова економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради проявляється передусім у здатності установи стабільно функціонувати в межах затверджених бюджетних асигнувань, забезпечувати виконання покладених на неї функцій, а також мінімізувати ризики, пов'язані з недофінансуванням, неефективним використанням коштів і зростанням видаткового навантаження. Як бюджетна установа, Інспекція не формує власних доходів у класичному розумінні, а її

фінансова діяльність повністю залежить від коштів місцевого бюджету, що зумовлює підвищену чутливість до змін бюджетної політики та фінансового стану громади.

Фінансування діяльності Інспекції здійснюється на підставі кошторису, який формується щорічно відповідно до бюджетного періоду, що триває з 1 січня по 31 грудня. У кошторисі визначаються обсяги бюджетних асигнувань за загальним фондом з деталізацією за кодами економічної класифікації видатків. Аналіз бюджетних асигнувань за 2020–2024 роки свідчить про їх нерівномірну динаміку, з періодами скорочення та часткового відновлення фінансування. Така ситуація ускладнює середньострокове фінансове планування та створює ризики для економічної безпеки установи, зокрема в частині утримання персоналу та оновлення матеріально-технічної бази. За даними пояснювальної записки до фінансової річної звітності за 2024 рік проаналізуємо виконання бюджетних показників та на основі цього визначимо стан фінансової складової (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Оцінка виконання кошторису Інспекції з питань праці та зайнятості
населення за 2024 рік

| Показник | Затверджено кошторисом, грн. | Фактично витрачено, грн. | Процент виконання кошторису, % |
|--|------------------------------|--------------------------|--------------------------------|
| КПКВК 0120160 «Керівництво, управління у відповідній сфері у містах, селищах, селах» | 8304849,00 | 7447561,20 | 89,68 |
| КПКВК 0120180 «Інша діяльність у сфері державного управління» | 25000,00 | 25000,00 | 100,00 |
| КПКВК 0123210 «Організація та проведення громадських робіт» | 774206,00 | 696777,98 | 90,00 |
| Всього | 9104055,00 | 8169339,18 | 89,73 |

Данні таблиці показують, що виконання кошторисних показників складає близько 90%. Проте є певна частина недофінансування видатків. Саме тому протягом всього досліджуваного періоду спостерігається від'ємний фінансовий результат.

Структура витрат Інспекції характеризується високою часткою витрат

на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, що є типовим для установ з невеликою чисельністю персоналу та відсутністю виробничої діяльності. Станом на сьогодні в Інспекції працює близько 17 штатних працівників, а з урахуванням обслуговуючого персоналу фактична чисельність становить 20-21 особа. Це означає, що фінансова стабільність установи значною мірою залежить від можливості своєчасно та в повному обсязі фінансувати фонд оплати праці. Водночас аналіз фінансових результатів свідчить про наявність від'ємного фінансового результату, який з року в рік поглиблюється, що є індикатором системної нестачі ресурсів для покриття накопичених витрат та зносу активів.

Інформаційна складова економічної безпеки Інспекції тісно пов'язана з фінансовою, оскільки саме якість інформаційного забезпечення визначає обґрунтованість управлінських рішень, прозорість фінансово-господарських операцій та рівень контролю за використанням бюджетних коштів. Інспекція здійснює формування та подання фінансової, бюджетної і статистичної звітності відповідно до вимог чинного законодавства. Дані бухгалтерського обліку використовуються для складання кошторисів, бюджетних запитів, звітів про виконання бюджету, а також для внутрішнього аналізу діяльності.

Разом з тим, інформаційна безпека Інспекції має низку вразливих місць. Значна частина інформаційних процесів зосереджена на бухгалтерській службі та керівництві, що створює ризики перевантаження відповідальних осіб і залежності від людського фактору. Обмеженість фінансування не завжди дозволяє впроваджувати сучасні програмні рішення для автоматизації обліку, аналізу та внутрішнього контролю. Це знижує оперативність отримання управлінської інформації та ускладнює моніторинг окремих показників діяльності.

Кадрова складова економічної безпеки Інспекції відіграє ключову роль, оскільки основним ресурсом установи є саме людський капітал. Діяльність Інспекції пов'язана з контролем дотримання законодавства про працю та зайнятість населення, що вимагає високого рівня професійної підготовки,

знання нормативно-правової бази та вміння працювати з великими обсягами інформації. Відносно невелика чисельність персоналу має як переваги, так і недоліки. З одного боку, це спрощує внутрішню комунікацію та управління, але з іншого підвищуються ризики втрати функціональної спроможності у разі звільнення або тривалої відсутності окремих фахівців.

Система підвищення кваліфікації працівників Інспекції, як правило, обмежується участю у семінарах, тренінгах та онлайн-навчанні, що проводяться профільними органами або в межах службової підготовки. Водночас відсутність системного кадрового резерву та чіткої програми розвитку персоналу може негативно впливати на довгострокову економічну безпеку установи.

Матеріально-технічна складова економічної безпеки Інспекції характеризується високим рівнем зносу основних засобів, що підтверджується даними балансу. Незважаючи на незначне зростання первісної вартості основних засобів, рівень їх зносу постійно збільшується, що свідчить про обмежені можливості оновлення матеріально-технічної бази. Така ситуація підвищує ризики технічних збоїв, втрати інформації та зниження ефективності праці працівників.

Правова складова економічної безпеки Інспекції ґрунтується на дотриманні норм бюджетного, трудового, фінансового та адміністративного законодавства України. Інспекція діє в межах повноважень, визначених рішеннями органів місцевого самоврядування та власними установчими документами. Відповідальність за правомірність фінансово-господарських операцій, укладення договорів, проведення закупівель та ведення обліку покладається на керівника та бухгалтерську службу. Позитивним є наявність юридичного відділу в Інспекції в якому працює два спеціалісти – начальник відділу та головний спеціаліст. В реєстрі судових рішень на сьогодні числиться 35 судових справ в яких була задіяна Інспекція з питань праці та зайнятості населення. В основному вони пов'язані з питаннями дотримання законодавства з праці.

Інноваційна складова передбачає застосування передових методів роботи та програмних засобів, що можуть застосовувати бюджетні установи, поки через відсутність фінансування, програмне забезпечення протягом досліджуваного періоду не поновлювалася. Із нових засобів було придбано зарядну станцію для забезпечення безперебійного прийому громадян в період вимкнення подачі електричної енергії із загальної мережі. Представимо розрахунки оцінки складових економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення у вигляді пелюсткової діаграми (рис. 2.4).

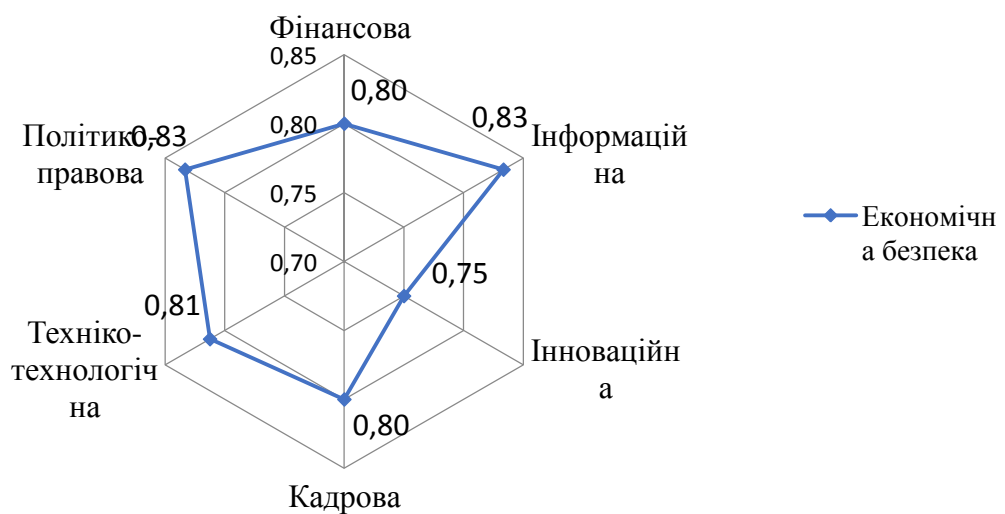


Рис. 2.4. Діаграма складових економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення за 2024 рік

Узагальнюючи представлені результати розрахунків, можна зазначити, що найнижчий рівень із проаналізованих складових має інноваційна складова. Це пояснюється відсутність придбання у 2024 році будь-яких нових програмних продуктів чи впровадження інноваційних рішень у діяльність Інспекції. Достатньо високий рівень має політико-правова складова дякуючи наявності у Інспекції окремого юридичного відділу, що дозволяє їй вирішувати всі юридичні питання на досить високому рівні.

В цілому, можемо сказати, що рівень економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення є достатнім для забезпечення

виконання поточних функцій, однак має низку системних обмежень, пов'язаних із нестабільністю фінансування, зростанням зносу основних засобів, обмеженими кадровими та інформаційними ресурсами. Виявлені проблемні аспекти свідчать про необхідність подальшого вдосконалення системи управління економічною безпекою установи за певними складовими.

2.3. Стан організації управління фінансово-економічною безпекою Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР

Як уже зазначалося, Інспекція з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради є бюджетною установою, діяльність якої не спрямована на отримання прибутку, а фінансується за рахунок коштів місцевого бюджету. Відповідно, фінансово-економічна безпека Інспекції має іншу природу порівняно з комерційними підприємствами та полягає насамперед у забезпеченні стабільного фінансування, цільового та ефективного використання бюджетних коштів, дотриманні бюджетного і фінансового законодавства, збереженні майна та кадрового потенціалу.

Окремого структурного підрозділу, який би безпосередньо займався питаннями фінансово-економічної безпеки, в Інспекції не створено. Це зумовлено специфікою діяльності установи, обмеженою чисельністю персоналу та чітко регламентованими функціями, визначеними нормативно-правовими актами. Водночас система фінансово-економічної безпеки Інспекції побудована за принципом розподілу відповідальності між структурними підрозділами та посадовими особами відповідно до їх функціональних повноважень. При такій організації системи фінансово-економічної безпеки важливо проводити навчання персоналу, щодо її організації, проте таких окремих навчань за досліджуваний період не проводилося. При цьому, варто відмітити, що діяльність інспекції здійснюється в рамках «Положення про Державну службу України з питань

праці» [29], а тому її діяльність обмежена законодавчим регламентуванням та можливостями фінансування.

Виходячи з цього, для оцінки стану організації управління фінансово-економічною безпекою Інспекції з питань праці та зайнятості населення розглянемо її організаційну структуру (рис. 2.5).

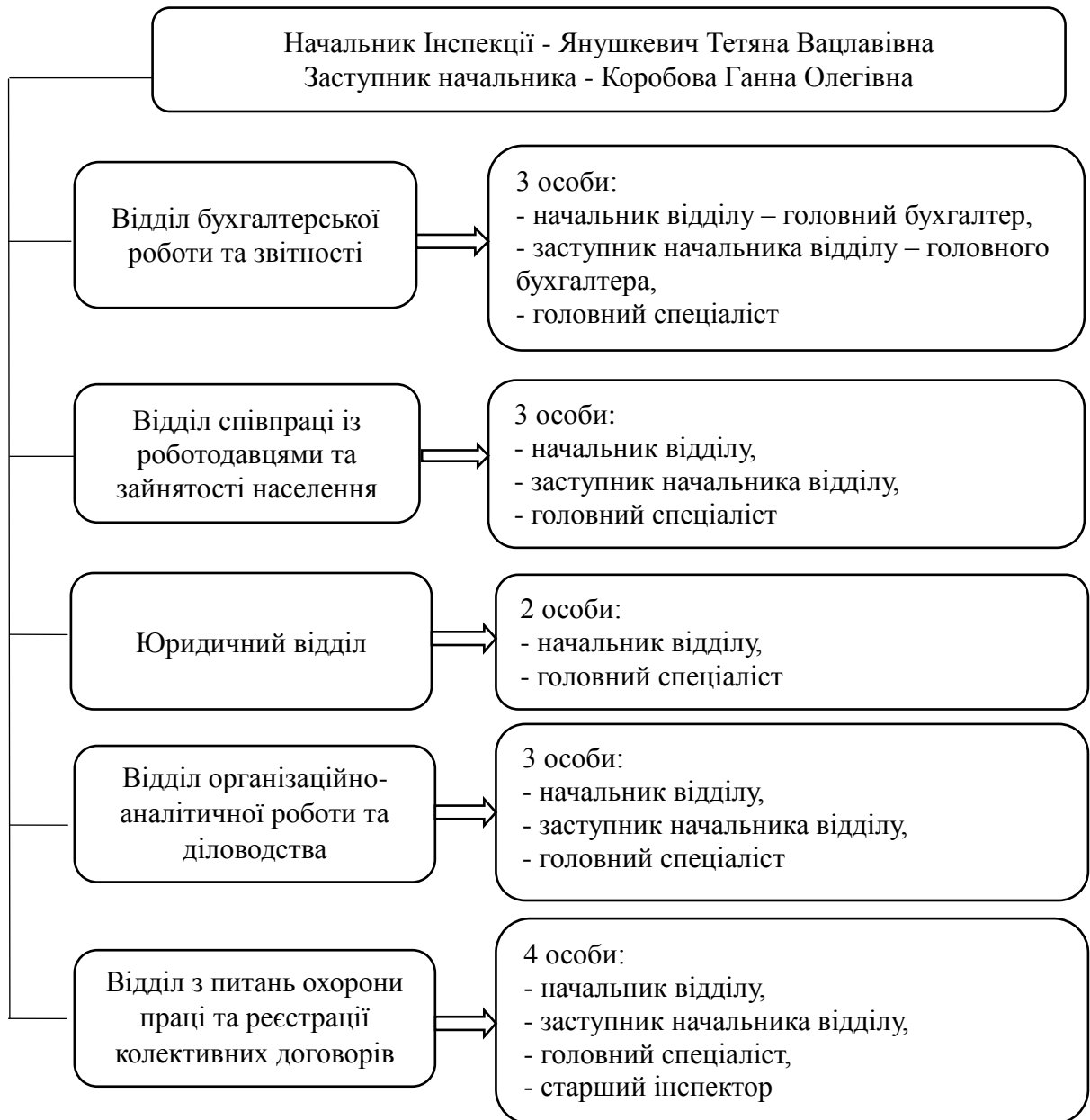


Рис. 2.5. Організаційна структура Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради

Розглянемо повноваження кожного відділу Інспекції та питання фінансово-економічної безпеки за які відповідає кожен відділ в межах свої

повноважень.

Як уже зазначалося, загальне керівництво діяльністю Інспекції здійснює її начальник Янушкевич Тетяна Вацлавівна. Вона несе відповідальність за організацію роботи установи в цілому, у тому числі і за загальну організацію та рівень фінансово-економічної безпеки. До основних питань управління фінансово-економічною безпекою, що знаходяться в компетенції її очільниці відносяться:

- забезпечення фінансової стабільності установи;
- дотримання вимог бюджетного, фінансового та трудового законодавства;
- ефективне використання бюджетних асигнувань;
- збереження комунального майна, закріпленого за Інспекцією.

Начальник Інспекції координує діяльність усіх структурних підрозділів, ухвалює управлінські рішення, пов'язані з розподілом ресурсів, кадровою політикою та організацією внутрішнього контролю, що є ключовими елементами фінансово-економічної безпеки бюджетної установи.

Заступник начальника Інспекції забезпечує виконання поставлених завдань у межах делегованих повноважень та бере участь у контролі за дотриманням фінансової дисципліни, виконанням кошторису та реалізацією управлінських рішень.

Ключову роль у забезпеченні фінансової складової фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР відіграє відділ бухгалтерської роботи та звітності, який очолює начальник відділу, який і є головним бухгалтером установи.

До основних функцій цього підрозділу в контексті фінансово-економічної безпеки належать:

- ведення бухгалтерського обліку відповідно до національних стандартів обліку в державному секторі;
- складання та подання фінансової і бюджетної звітності;
- контроль за цільовим використанням бюджетних асигнувань;

- здійснення нарахування та виплати заробітної плати, а також нарахування єдиного соціального внеску;
- контроль за дотриманням кошторисних призначень та бюджетних лімітів;
- забезпечення збереження фінансових документів і первинної облікової інформації.

Працівники бухгалтерської служби, зокрема заступник начальника відділу та головний спеціаліст, виконують функції внутрішнього фінансового контролю, що дозволяє мінімізувати ризики фінансових порушень, нецільового використання коштів та помилок у звітності. Таким чином, саме бухгалтерська служба є центральною ланкою системи фінансової безпеки Інспекції.

Важливу роль у забезпеченні фінансово-економічної безпеки відіграє юридичний відділ, який відповідає за:

- правову експертизу внутрішніх документів;
- супровід діяльності Інспекції у правовому полі;
- запобігання правовим ризикам, пов'язаним з оскарженням управлінських рішень;
- представництво інтересів Інспекції у судових та інших органах.

Юридичний супровід дозволяє мінімізувати політико-правові загрози та уникнути фінансових втрат, пов'язаних із судовими спорами, штрафними санкціями чи порушенням законодавства.

Організаційно-аналітичну підтримку діяльності Інспекції здійснює відділ організаційно-аналітичної роботи та діловодства, який забезпечує: належний документообіг, збереження управлінської інформації, аналітичне забезпечення керівництва для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Цей підрозділ опосередковано впливає на фінансово-економічну безпеку через забезпечення прозорості та контрольованості управлінських процесів і збереження документації.

Кадрова безпека Інспекції забезпечується через діяльність усіх структурних підрозділів, насамперед керівництва та бухгалтерської служби. Окремого відділу кадрів не створено, що є типовим для бюджетних установ із невеликою чисельністю персоналу. Водночас функції з обліку кадрів, нарахування заробітної плати та дотримання трудового законодавства виконуються в межах існуючих посадових обов'язків.

Наявність чітко визначеної організаційної структури, розподілу посадових обов'язків та професійного персоналу позитивно впливає на рівень кадрової та інтелектуальної безпеки Інспекції, проте негативним є відсутність закріплення питань економічної безпеки у внутрішніх регламентах установи.

Отже, можемо зробити висновок, що в Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради на сьогодні відсутній окремий підрозділ з питань фінансово-економічної безпеки та формалізована система управління фінансово-економічною безпекою, закріплена окремими внутрішніми нормативними документами. Водночас фактичне забезпечення фінансово-економічної безпеки здійснюється через організаційну структуру установи та розподіл функціональних обов'язків між керівництвом, бухгалтерською службою, юридичним та іншими структурними підрозділами. Провідну роль у цьому процесі відіграють начальник Інспекції та відділ бухгалтерської роботи і звітності, які відповідають за фінансову стабільність, дотримання законодавства, складання звітності та контроль за використанням бюджетних асигнувань.

Висновки до розділу 2

1. Наведена організаційно – фінансова характеристика діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради засвідчила, що баланс Інспекції з питань праці та зайнятості населення

Дніпровської міської ради характеризується скороченням за 2020-2024 роки загальних обсягів як активів так і пасивів на 21,56%, високим рівнем зносу основних засобів та фактично припиненням їх поновлення. Загальна сума витрат за обмінними операціями у 2024 році становила 7065,12 тис. грн, що на 13,9 % менше порівняно з 2020 роком. При цьому динаміка витрат є нерівномірною, з різкими коливаннями між роками, що свідчить про залежність фінансового забезпечення інспекції від обсягів бюджетних асигнувань та обмежені можливості довгострокового планування.

2. Здійснено оцінку економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення у розрізі основних складових та встановлено, що найнижчий рівень із проаналізованих складових має інноваційна складова. Це пояснюється відсутність придбання у 2024 році будь-яких нових програмних продуктів чи впровадження інноваційних рішень у діяльність Інспекції. Достатньо високий рівень має політико-правова складова дякуючи наявності у Інспекції окремого юридичного відділу, що дозволяє їй вирішувати всі юридичні питання на досить високому рівні. В цілому, можемо сказати, що рівень економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення є достатнім для забезпечення виконання поточних функцій, однак має низку системних обмежень, пов'язаних із нестабільністю фінансування, зростанням зносу основних засобів, обмеженими кадровими та інформаційними ресурсами.

3. Встановлено, що в Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради на сьогодні відсутній окремий підрозділ з питань фінансово-економічної безпеки та формалізована система управління фінансово-економічною безпекою, закріплена окремими внутрішніми нормативними документами. Водночас фактичне забезпечення фінансово-економічної безпеки здійснюється через організаційну структуру установи та розподіл функціональних обов'язків між керівництвом, бухгалтерською службою, юридичним та іншими структурними підрозділами. Провідну роль у цьому процесі відіграють начальник Інспекції та відділ бухгалтерської

роботи і звітності, які відповідають за фінансову стабільність, дотримання законодавства, складання звітності та контроль за використанням бюджетних асигнувань.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ІНСПЕКЦІЇ З ПИТАНЬ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

3.1. Удосконалення організації системи фінансово-економічної безпеки в установі

Дослідження, проведені в попередніх розділах засвідчили, що Інспекція з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради на сьогоднішній день не має окремого відділу, який би відповідав за питання фінансово-економічної безпеки, але разом з тим забезпечення належного рівня економічної безпеки державних установ є основою національної безпеки України. З огляду на важливість повноважень, що виконує Інспекція, ускладнення фінансово-економічних процесів та підвищені вимоги до прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, актуальним є питання подальшого удосконалення організації цієї системи.

При цьому, вважаємо, що перш за все, треба підсилити організаційні моменти щодо належного забезпечення економічної безпеки в досліджуваній установі. Удосконалення організаційної складової фінансово-економічної безпеки доцільно розглядати як комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на впорядкування управлінських процесів, підвищення відповідальності структурних підрозділів та посилення внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю Інспекції.

Першочерговим напрямом удосконалення є чітке нормативне закріплення функцій і повноважень структурних підрозділів Інспекції у сфері фінансово-економічної безпеки. На практиці окремі контрольні та аналітичні функції можуть дублюватися або, навпаки, залишатися недостатньо регламентованими. З метою усунення таких недоліків доцільним є розроблення та затвердження внутрішніх положень і регламентів, які б

визначали порядок взаємодії між керівництвом, фінансовими, юридичними та контрольними підрозділами. Це сприятиме підвищенню керованості системи та зменшенню ймовірності виникнення організаційних прогалин.

Виходячи з організаційної структури Інспекції з питань праці та зайнятості населення нами запропоновано наступне закріплення питань фінансово-економічної безпеки за кожним відділом (рис. 3.1).



Рис. 3.1. Запропонований розподіл функціональних обов'язків відділів у сфері забезпечення економічної безпеки в Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради

Отже, для належної організації фінансово-економічної безпеки установи, важливо закріпити відповідальність за відповідні складові безпеки між певними відділами. При цьому керівництво Інспекції з питань праці та зайнятості населення має здійснювати загальне управління та нести відповідальність за стан фінансово-економічної безпеки установи. До його функцій у цій сфері доцільно віднести формування організаційних засад фінансового контролю, затвердження внутрішніх регламентів, координацію діяльності структурних підрозділів з питань використання бюджетних коштів та контроль за дотриманням фінансової дисципліни. Керівництво забезпечує прийняття управлінських рішень з урахуванням фінансових можливостей Інспекції, а також реагування на виявлені порушення та недоліки у фінансово-господарській діяльності.

Відділ бухгалтерської роботи та звітності є ключовим підрозділом у системі фінансово-економічної безпеки Інспекції. За ним доцільно закріпити функції фінансового планування, бухгалтерського обліку та контролю за рухом бюджетних коштів. Основними завданнями відділу у цій сфері є формування та виконання кошторису, контроль за цільовим і ефективним використанням фінансових ресурсів, своєчасне та достовірне складання фінансової і бюджетної звітності. Відділ також має здійснювати попередній та поточний контроль фінансових операцій, аналіз відхилень від затверджених показників і інформування керівництва про потенційні фінансові загрози.

У сфері фінансово-економічної безпеки відділ співпраці з роботодавцями та зайнятості населення виконує функцію інформаційного та контрольного забезпечення. За цим підрозділом доцільно закріпити питання збору, узагальнення та передачі інформації про стан зайнятості, дотримання роботодавцями вимог законодавства щодо оформлення трудових відносин і оплати праці. Результати роботи відділу мають важливе значення для запобігання втратам бюджету, пов'язаним із тіньовою зайнятістю, та

формування аналітичної бази для прийняття управлінських рішень, що впливають на фінансово-економічну стабільність Інспекції.

Юридичний відділ має забезпечувати правову та кадрову складову фінансово-економічної безпеки Інспекції, адже окремого відділу кадрів в установі не виділено. До його функцій у цій сфері доцільно віднести правову експертизу управлінських і фінансових рішень, перевірку відповідності внутрішніх документів чинному законодавству, а також правовий супровід діяльності Інспекції. Юридичний відділ має запобігати виникненню правових ризиків, що можуть спричинити фінансові втрати, та забезпечувати захист інтересів Інспекції у разі виникнення спорів, пов'язаних з фінансово-економічними питаннями.

Відділ організаційно-аналітичної роботи та діловодства відіграє важливу роль у забезпеченні прозорості та впорядкованості фінансово-економічних процесів. У межах системи фінансово-економічної безпеки за цим підрозділом доцільно закріпити функції організації документообігу, зберігання фінансової та управлінської документації, а також підготовки аналітичних матеріалів для керівництва. Систематизація інформації та контроль за своєчасним виконанням управлінських рішень сприятимуть підвищенню ефективності фінансового контролю та зменшенню організаційних ризиків.

Відділ з питань охорони праці та реєстрації колективних договорів здійснює функції контролю та обліку, результати яких мають безпосередній вплив на фінансово-економічну безпеку. У межах цієї системи за відділом доцільно закріпити питання контролю за дотриманням законодавства про охорону праці та умов колективних договорів, що впливає на рівень соціальних та фінансових зобов'язань роботодавців. Інформація, отримана в ході діяльності відділу, може використовуватися для оцінки економічних наслідків порушень та формування управлінських рішень, спрямованих на зменшення фінансових ризиків.

Таким чином, закріплення конкретних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки за кожним структурним підрозділом та відповідальності підрозділів за відповідну складову економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення дозволяє сформувати цілісну та керовану систему внутрішнього контролю. На нашу думку, такий організаційний підхід сприятиме підвищенню відповідальності посадових осіб, узгодженості дій між підрозділами та своєчасному виявленню загроз фінансово-економічній стабільності досліджуваної установи.

3.2. Посилення ролі внутрішнього контролю в контексті забезпечення економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення

Важливим елементом удосконалення фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення є посилення ролі внутрішнього контролю в її діяльності, адже цьому напрямку в інспекції не приділяється належної уваги. Організаційно це може бути реалізовано шляхом систематизації контрольних процедур, визначення відповідальних осіб за окремі напрями фінансово-економічної діяльності та встановлення чіткої підзвітності результатів контролю керівництву Інспекції. Регулярне проведення внутрішніх перевірок фінансових операцій, дотримання бюджетної дисципліни та правильності оформлення фінансової документації дозволить своєчасно виявляти недоліки та запобігати фінансовим порушенням.

Окремої уваги в цьому контексті потребує удосконалення інформаційного забезпечення системи фінансово-економічної безпеки. Ефективне управління можливе лише за умови наявності достовірної, повної та своєчасної інформації. З погляду на це доцільним є впорядкування документообігу між структурними підрозділами Інспекції, а також запровадження єдиних підходів до формування фінансової та управлінської

звітності. Це сприятиме підвищенню прозорості фінансових процесів та полегшить здійснення контролю з боку керівництва.

Враховуючи, що Інспекція з питань праці та зайнятості населення є бюджетною установою наявність належної системи внутрішнього контролю для неї визначено законодавством, тому для поліпшення стану внутрішнього контролю певних процесів побудуємо його концептуальну модель (рис. 3.2).



Рис. 3.2. Концептуальна модель внутрішнього контролю в контексті забезпечення економічної безпеки

Отже, основна ідея запропонованої концептуальної моделі внутрішнього контролю полягає у створенні цілісної та безперервно діючої системи управління фінансово-економічними процесами Інспекції з питань праці та зайнятості населення, яка охоплює всі рівні управління та структурні підрозділи. Така система ґрунтується на чіткому розподілі повноважень і відповідальності між суб'єктами контролю, постійному моніторингу використання бюджетних ресурсів, дотриманні законодавства та своєчасній ідентифікації фінансових і операційних ризиків. Внутрішній контроль у цій концепції розглядається не лише як інструмент перевірки, а як елемент управління, що забезпечує прозорість, підзвітність і обґрунтованість управлінських рішень.

Реалізація цієї концепції в Інспекції сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки за рахунок зменшення ймовірності нецільового використання бюджетних коштів, фінансових порушень та управлінських помилок. Налагоджена система внутрішнього контролю дозволить своєчасно виявляти загрози економічній стабільності установи, оперативно реагувати на відхилення від встановлених норм і підвищувати ефективність використання ресурсів. У результаті це забезпечить фінансову стійкість Інспекції, зміцнить довіру з боку держави та суспільства і створить передумови для стабільного виконання покладених на неї функцій.

3.3. Процесно-цільове та ризик-орієнтовне управління в підвищенні рівня економічної безпеки установи

Сучасні умови функціонування бюджетних установ зумовлюють необхідність переходу від формального виконання функцій до управління, орієнтованого на досягнення конкретних результатів та підвищення рівня економічної безпеки. У цьому контексті, на нашу думку, важливого значення набуває процесно-цільове управління, яке поєднує орієнтацію на чітко

визначені цілі з оптимізацією внутрішніх управлінських і операційних процесів. Для Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради такий підхід є особливо актуальним, оскільки основна її діяльність пов'язана з розглядом звернень громадян, дотриманням строків реагування, правомірністю рішень, перевіркою та реєстрацією колективних договорів та ефективним використанням бюджетних ресурсів.

Процесно-цільове управління передбачає розгляд діяльності Інспекції як сукупності взаємопов'язаних процесів, кожен з яких має визначену мету, ресурси, відповідальних виконавців та очікуваний результат. Зокрема, процеси прийому, реєстрації, аналізу та надання відповідей на звернення громадян можуть бути формалізовані, стандартизовані та підпорядковані досягненню загальної цілі, такої як забезпечення захисту трудових прав та зниження кількості порушень законодавства про працю. Чітка регламентація процесів дозволяє зменшити ризики дублювання функцій, затягування строків розгляду звернень та нераціонального використання фінансових і трудових ресурсів (рис. 3.3).

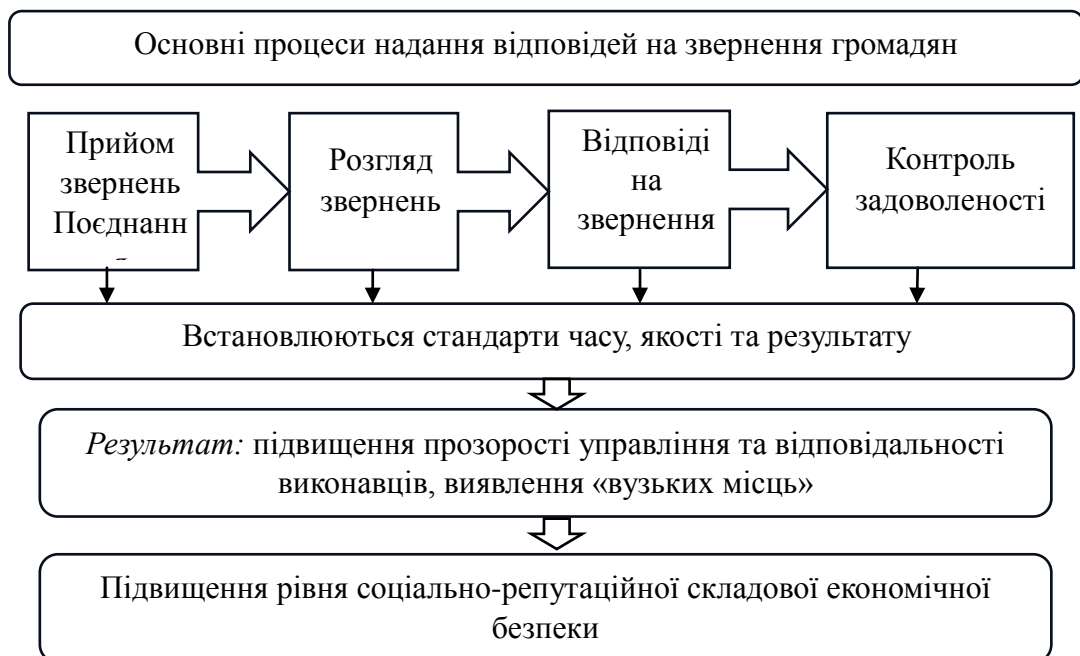


Рис. 3.3. Запровадження процесно-цільового управління в діяльність інспекції з питань праці та зайнятості населення

Застосування процесно-цільового управління безпосередньо впливає на підвищення рівня економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення. По-перше, чітке визначення цілей діяльності та результатів кожного процесу сприяє прозорості управління та підвищенню відповідальності посадових осіб. Це, у свою чергу, знижує ймовірність фінансових порушень, управлінських помилок і неефективного використання бюджетних коштів.

По-друге, процесний підхід дозволяє своєчасно виявляти «вузькі місця» у діяльності Інспекції, які можуть становити загрозу її економічній стабільності. Наприклад, перевантаженість окремих підрозділів, недосконалі процедури контролю або недостатня автоматизація процесів можуть призводити до зростання операційних витрат і зниження якості виконання функцій. Оптимізація таких процесів сприяє раціональному використанню ресурсів та підвищенню загальної ефективності діяльності установи.

Крім того, процесно-цільове управління створює основу для впровадження системи показників результативності, що дає можливість оцінювати досягнення поставлених цілей не лише з позиції кількості виконаних дій, а й з точки зору соціально-економічного ефекту. Це забезпечує більш обґрунтоване прийняття управлінських рішень і сприяє зміцненню фінансово-економічної безпеки Інспекції.

Для підвищення рівня економічної безпеки в діяльності Інспекції з питань праці та зайнятості населення важливо також запровадити ризик-орієнтоване управління. Воно є важливим елементом сучасної системи управління бюджетними установами та відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки. Його сутність полягає у систематичному виявленні, оцінці та мінімізації ризиків, які можуть перешкоджати досягненню цілей Інспекції з питань праці та зайнятості населення. У контексті її діяльності такими ризиками можуть бути фінансові порушення, недотримання бюджетної дисципліни, правові помилки при розгляді звернень, а також репутаційні загрози.

Запровадження ризик-орієнтованого підходу дозволяє зосередити управлінську увагу та контрольні ресурси на найбільш уразливих напрямках діяльності. Замість рівномірного контролю всіх процесів Інспекція може пріоритетно контролювати ті з них, які характеризуються підвищеним рівнем ризику або мають найбільший вплив на фінансово-економічну стабільність установи. Це сприяє більш ефективному використанню ресурсів та зниженню загального рівня загроз економічній безпеці.

Ризик-орієнтоване управління також передбачає постійний моніторинг ризиків і коригування управлінських рішень залежно від змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Такий підхід дозволяє Інспекції адаптуватися до змін у законодавстві, соціально-економічних умовах та обсягах звернень громадян, що є важливим чинником підтримання її фінансової стійкості.

На нашу думку, поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтованого управління дозволить сформувати цілісну систему, спрямовану на підвищення рівня економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення. Процесно-цільовий підхід забезпечує структурованість, прозорість і результативність діяльності, тоді як ризик-орієнтований підхід дозволяє своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози досягненню поставлених цілей.

Поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтованого підходів в управління діяльністю Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради представлено на рис. 3.4.

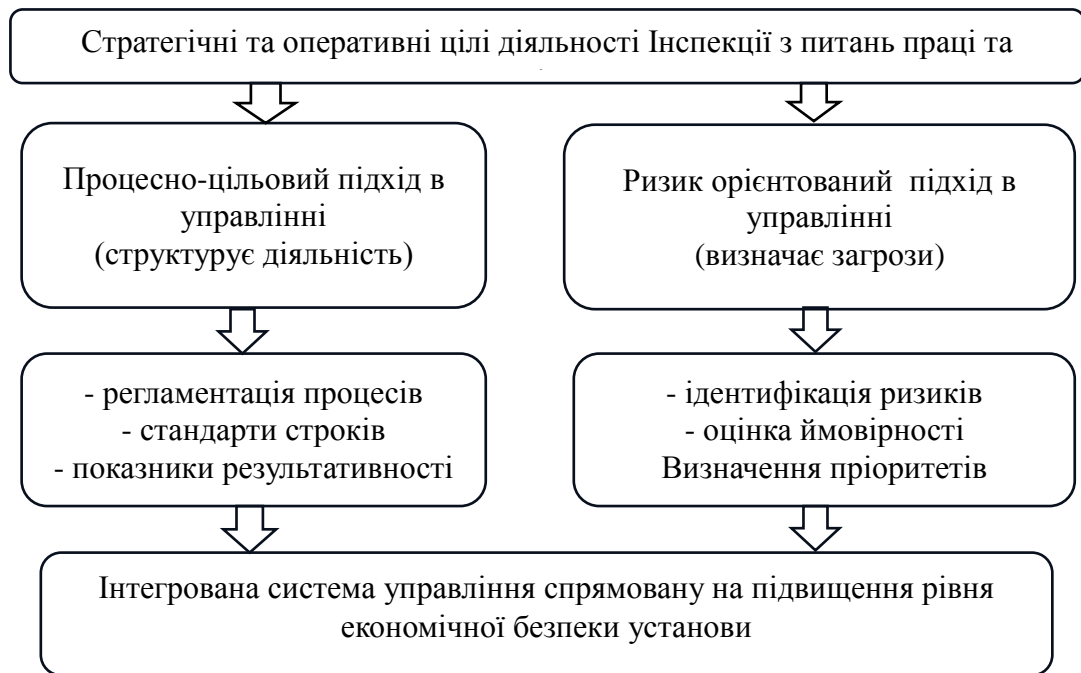


Рис. 3.4. Синергія процесно-цільового та ризик-орієнтованого підходів в управлінні діяльністю Інспекції з питань праці та зайнятості населення

Таким чином, у практичному вимірі така синергія проявляється у тому, що кожен управлінський процес оцінюється не лише з позиції його ефективності, а й з урахуванням рівня ризику для економічної безпеки установи. Це дозволяє керівництву Інспекції приймати зважені управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію діяльності, зниження витрат і підвищення якості виконання функцій.

Впровадження процесно-цільового та ризик-орієнтованого управління в діяльність Інспекції з питань праці та зайнятості населення, на нашу думку, створить умови для підвищення ефективності використання бюджетних коштів, зменшення фінансових і операційних ризиків та зміцнення фінансово-економічної безпеки установи в цілому.

При цьому особливе значення для удосконалення організації фінансово-економічної безпеки установи є підвищення якості управлінських рішень шляхом розвитку аналітичної роботи. Зокрема, на нашу думку доцільно проаналізувати динаміку кількості звернень громадян за досліджуваний період (рис. 3.5).

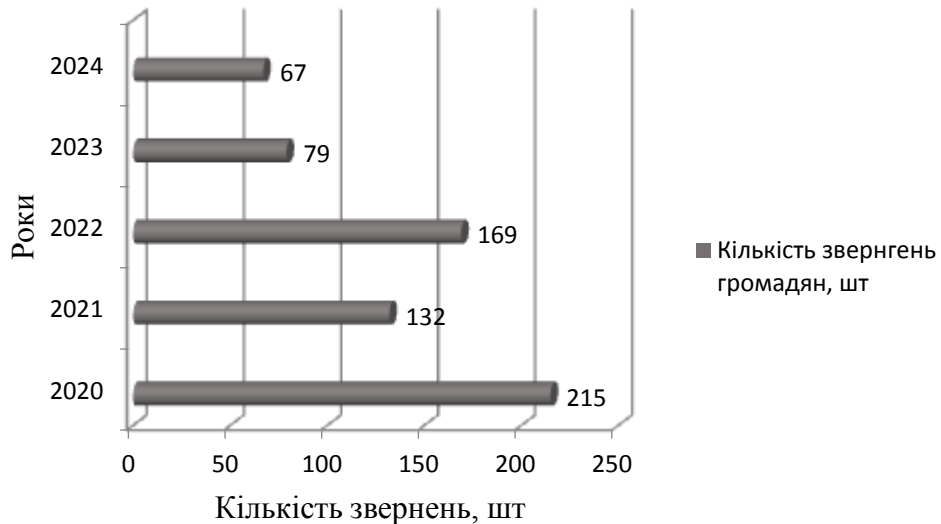


Рис. 3.5. Динаміка кількості звернень громадян до Інспекції з питань праці та зайнятості населення

Організаційно розширення аналітичної роботи може бути забезпечено через регулярне узагальнення результатів фінансової діяльності, аналіз виконання кошторисів та оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів. Формування аналітичних довідок і звітів про виконання показників результативності для керівництва Інспекції, що дозволить приймати більш обґрунтовані рішення про розподіл ресурсів і коригування напрямів діяльності.

В цьому процесі важливим напрямом є налагодження ефективної внутрішньої комунікації між структурними підрозділами Інспекції. Чітко вибудовані канали обміну інформацією сприятимуть оперативному реагуванню на виявлені проблеми та узгодженості дій усіх учасників управлінського процесу. Організаційно це може бути забезпечено шляхом проведення регулярних робочих нарад, координаційних зустрічей та обміну аналітичними матеріалами між підрозділами.

Окрему увагу слід приділити вдосконаленню системи звітності та контролю виконання управлінських рішень. Встановлення чітких строків подання звітів, визначення відповідальних осіб та контроль за реалізацією

прийнятих рішень сприятимуть підвищенню виконавської дисципліни та ефективності управління фінансово-економічною безпекою. Це дозволить керівництву Інспекції своєчасно оцінювати результати діяльності та вживати коригувальних заходів у разі необхідності.

Таким чином, удосконалення організації системи фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради має базуватися на комплексному підході, що передбачає впорядкування нормативного забезпечення, посилення внутрішнього контролю, розвиток аналітичної діяльності, поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтованого підходу та налагодження ефективної внутрішньої комунікації. Реалізація зазначених організаційних заходів сприятиме підвищенню стабільності функціонування Інспекції, зміцненню фінансової дисципліни та забезпеченню належного рівня її фінансово-економічної безпеки.

Висновки до розділу 3

1. Удосконалено організаційний підхід до побудови системи фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення шляхом закріплення конкретних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки за кожним структурним підрозділом та відповідальності підрозділів за відповідну складову економічної безпеки, що дозволить сформувати цілісну та керовану систему економічної безпеки установи та сприятиме підвищенню відповідальності посадових осіб, узгодженості дій між підрозділами і своєчасному виявленню загроз фінансово-економічній стабільності досліджуваної установи.

2. Розроблено концептуальну модель побудови внутрішнього контролю в Інспекції з питань праці та зайнятості населення основна ідея якої полягає у створенні цілісної та безперервно діючої системи управління фінансово-

економічними процесами і ґрунтується на чіткому розподілі повноважень і відповідальності між суб'єктами контролю, постійному моніторингу використання бюджетних ресурсів, дотриманні законодавства та своєчасній ідентифікації фінансових і операційних ризиків, що сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки, зміцнить довіру з боку держави та суспільства і створить передумови для стабільного виконання покладених на Інспекцію функцій.

3. Обґрунтовано доцільність поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтованого підходів в управлінні Інспекцією з питань праці та зайнятості населення, адже процесно-цільовий підхід дозволить сформувати чітку структуру управлінських процесів і орієнтує їх на досягнення визначених цілей, тоді як ризик-орієнтований підхід дозволить виявляти та мінімізувати загрози їх досягненню. В поєднанні з підсиленням рівня аналітичної роботи це створює інтегровану систему управління, спрямовану на підвищення рівня економічної безпеки установи.

ВИСНОВКИ

1. Досліджено сутність та значення економічної безпеки для діяльності установ бюджетної сфери і встановлено, що економічна безпека бюджетних установ полягає у їх здатності забезпечувати стабільне функціонування в умовах змін зовнішнього середовища, своєчасно виявляти та нейтралізувати ризики, забезпечувати належний рівень прозорості та підзвітності діяльності, а також підтримувати фінансову й організаційну стійкість. Вона є багатогранним поняттям, що охоплює фінансові, кадрові, організаційні, інформаційні та інші аспекти діяльності і є необхідною передумовою підвищення ефективності діяльності установ бюджетної сфери та зміцнення економічної безпеки держави загалом.

2. Встановлено, що рівень економічної безпеки бюджетної установи визначається комплексною дією зовнішніх і внутрішніх факторів, які потребують постійного моніторингу та аналізу. Ідентифіковано основні загрози, що можуть бути спричиненні впливом кожним із визначених факторів та обґрунтовано, що лише за умови врахування впливу кожного з них та впровадження ефективних механізмів управління ризиками можливо забезпечити стабільне функціонування установи, ефективне використання бюджетних ресурсів і досягнення поставлених цілей.

3. Проаналізувати нормативно-правові акти, що регулюють формування економічної безпеки в бюджетних установах та встановлено, що на сьогодні існує комплексна система нормативного регулювання, яка безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки бюджетних установ. Дотримання законодавства забезпечує фінансову дисципліну, прозорість управління, ефективний контроль та мінімізацію ризиків. Водночас не виконання законодавчих вимог значно підвищує загрози економічній безпеці та негативно впливає на результативність діяльності бюджетних установ.

4. Наведена організаційно – фінансова характеристика діяльності

Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради засвідчила, що баланс Інспекції з питань праці та зайнятості населення Дніпровської міської ради характеризується скороченням за 2020-2024 роки загальних обсягів як активів так і пасивів на 21,56%, високим рівнем зносу основних засобів та фактично припиненням їх поновлення. Загальна сума витрат за обмінними операціями у 2024 році становила 7065,12 тис. грн, що на 13,9 % менше порівняно з 2020 роком. При цьому динаміка витрат є нерівномірною, з різкими коливаннями між роками, що свідчить про залежність фінансового забезпечення інспекції від обсягів бюджетних асигнувань та обмежені можливості довгострокового планування.

5. Здійснено оцінку економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення у розрізі основних складових та встановлено, що найнижчий рівень із проаналізованих складових має інноваційна складова. Це пояснюється відсутністю придбання у 2024 році будь-яких нових програмних продуктів чи впровадження інноваційних рішень у діяльність Інспекції. Достатньо високий рівень має правова складова дякуючи наявності у Інспекції окремого юридичного відділу, що дозволяє їй вирішувати всі юридичні питання на досить високому рівні. В цілому, рівень економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення є достатнім для забезпечення виконання поточних функцій, однак має низку системних обмежень, пов'язаних із нестабільністю фінансування, зростанням зносу основних засобів, обмеженими кадровими та інформаційними ресурсами.

6. Встановлено, що в Інспекції з питань праці та зайнятості населення ДМР на сьогодні відсутній окремий підрозділ з питань фінансово-економічної безпеки та закріплення певних напрямків роботи з її забезпечення між окремими підрозділами. Водночас фактичне забезпечення фінансово-економічної безпеки здійснюється через організаційну структуру установи та розподіл функціональних обов'язків між керівництвом, бухгалтерською службою, юридичним та іншими структурними підрозділами. Провідну роль у цьому процесі відіграють начальник Інспекції

та відділ бухгалтерської роботи і звітності, які відповідають за фінансову стабільність, дотримання законодавства, складання звітності та контроль за використанням бюджетних асигнувань.

7. Удосконалено організаційний підхід до побудови системи фінансово-економічної безпеки Інспекції з питань праці та зайнятості населення шляхом закріплення конкретних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки за кожним структурним підрозділом та відповідальності підрозділів за відповідну складову економічної безпеки, що дозволить сформувати цілісну та керовану систему економічної безпеки установи та сприятиме підвищенню відповідальності посадових осіб, узгодженості дій між підрозділами і своєчасному виявленню загроз фінансово-економічній стабільності досліджуваної установи.

8. Розроблено концептуальну модель побудови внутрішнього контролю в Інспекції з питань праці та зайнятості населення основна ідея якої полягає у створенні цілісної та безперервно діючої системи управління фінансово-економічними процесами і ґрунтується на чіткому розподілі повноважень і відповідальності між суб'єктами контролю, постійному моніторингу використання бюджетних ресурсів, дотриманні законодавства та своєчасній ідентифікації фінансових і операційних ризиків, що сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки, зміцнить довіру з боку держави та суспільства і створить передумови для стабільного виконання покладених на Інспекцію функцій.

9. Обґрунтовано доцільність поєднання процесно-цільового та ризик-орієнтованого підходів в управлінні Інспекцією з питань праці та зайнятості населення, адже процесно-цільовий підхід дозволить сформувати чітку структуру управлінських процесів і орієнтує їх на досягнення визначених цілей, тоді як ризик-орієнтований підхід дозволить виявляти та мінімізувати загрози їх досягненню. В поєднанні з підсиленням рівня аналітичної роботи це створює інтегровану систему управління, спрямовану на підвищення рівня економічної безпеки установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. № 23. 112с.
2. Андріїв Н. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*, 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/10.32782/2524-0072/2023-52-12>
3. Ардашкіна Н.С. Інформаційне забезпечення стратегічного управління конкурентним потенціалом підприємства. *Економічний форум*. 2013. № 4. С. 76-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2013_4_15
4. Ареф'єва О. В., Ковальчук А. М. Забезпечення економічної безпеки підприємства через мотивацію персоналу до стратегічних змін. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 126-133. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-126_133.pdf
5. Баранова В.В. Сутність економічної безпеки національного господарства та її характеристики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Випуск 21. Частина 2 С. 151-152. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/33.pdf
6. Білокомірова Я.М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 29. С. 308-312.
7. Боярова О. Внутрішній контроль публічних закупівель бюджетних установ. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-37> (дата звернення 03.10.2025)
8. Бюджетний кодекс України: Закон України № 2456-VI від

08.07.2010. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

9. Гбур З.В. Державне управління економічною безпекою України: теорія та практика: монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня "Рута"», 2018. 408 с.

10. Гнатишин М. Механізми реалізації державної безпекової політики у контексті стратегії національної безпеки України. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. Випуск 19. С. 49-57. URL: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-19-6>

11. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: монографія. К.: КНЕУ, 2012. 305 с.

12. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання як об'єкт наукових досліджень. *Управління проектами та розвиток виробництва*: Зб.наук.пр. –Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011. № 1(37). С. 142-150. URL: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/37/11glvond.pdf>

13. Господарський кодекс України від 16.01.03р. № 436-IV. URL: www.ligazakon.ua.

14. Духневич, О. В. Особливості проведення контролю за здійсненням публічних закупівель. *Ефективність державного управління*, 2023. № 4 (73). С. 40–45. URL: <https://doi.org/10.36930/507306> (дата звернення 20.10.2025)

15. Завершуємо рік: головні справи бухгалтера: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. № 24. 95с.

16. Захаров О.І. Інформаційне забезпечення управління системою економічної безпеки підприємства URL: file:///C:/Users/Downloads/zakharov_0010.pdf вільний.

17. Коржевський І. Концептуальний підхід щодо удосконалення забезпечення економічної безпеки підприємств під впливом ділової

репутації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-121>

18. Лазаришина І. Д., Оренчин О. В. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 61-63.

19. Миколюк О. А. Особливості інформаційного забезпечення управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 3 С. 48-52. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/2021-en-3-07.pdf> (дата звернення 15.11.2025)

20. Нагорна І.І. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства URL: http://e-u.in.ua/./241_nagorna_i.i._diagnostika_rivnja_ekonomichnoi_bezpeki_pidpriems

21. Недобой С.Ю. Сутність поняття економічної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>

22. Новик І.В. Проблеми та перспективи забезпечення економічної безпеки підприємства в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. №43. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/43_2020_ukr/43.pdf (дата звернення 12.11.2025)

23. Облікова політика підприємства: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2015. № 13. 112с.

24. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник / за ред. З.Б. Живко. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.

25. Отенко І.П., Іващенко Г.А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Х.: ХНЕУ, 2012. 251 с.

26. Педченко Н.С. Системний підхід до інструментарію інформаційного забезпечення стратегічного управління потенціалом розвитку підприємства. *Інноваційна економіка*. 2012. № 8 (34). С. 260-266.

27. Педченко Н.С., Кудецький О.М., Педченко М.Г., Публічні закупівлі в Україні: переваги та недоліки. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*, 2023. Випуск 2(108). С.33-34. URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-4> (дата звернення 12.10.2025)

28. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями. *Верховна рада України*. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17

29. Положення про Державну службу України з питань праці: Постанова Кабінету Міністрів України № 96 від 11.02.2015. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text>

30. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88. *Баланс*. 2016. № 73-74. С. 8-12.

31. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

32. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99р. № 996-XIV. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

33. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо забезпечення оприлюднення замовниками в електронній системі закупівель інформації про ціни на матеріальні ресурси від час закупівель послуг з поточного ремонту та робіт з будівництва (прозоре будівництво): Закон України від 19.09.2024 № 3988-IX. № 3988-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3988-20#Text> (дата звернення 12.09.2025)

34. Про державну службу: Закон України № 889-VIII від 10.12.2015. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

35. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14.10.2014. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

36. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель

товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178-2022-п. Редакція від 04.10.2025: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20251004#Text> (дата звернення 14.06.2025)

37. Про інформацію: Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

38. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

39. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України № 2939-XII від 26.01.1993. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

40. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII: редакція від 23.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 15.06.2025)

41. Рибак С. О. Концептуальні положення дослідження сутності бюджетної безпеки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 1(21). С. 248–258. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/211454>

42. Саванчук Т., Сергієнко В. Ключові напрямки організації системи економічної безпеки аграрного підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8 (08), С. 221-223. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.8-36>

43. Саванчук Т., Боровенська А., Гервольська І. Завдання та місце внутрішнього контролю в системі управлінського обліку суб'єктів господарювання. *Економіка і суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4979/4925>

44. Саванчук Т.М., Назаренко В.В. Вимоги до формування

інформаційних потоків в системі обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Економіка і суспільство*. 2023. № 57. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3132/3055>

45. Саванчук Т.М., Ромма А., Чалий Р. Інтеграція облікової та аналітичної роботи в системі інформаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Випуск 5/14. URL:

<http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/475>

46. Стеценко С.П. Економічна безпека: сутність і структура. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 24 С. 104-106. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2013/26.pdf

47. Соловйов А.І. Впровадження сучасних управлінських інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення бізнес процесів на підприємстві. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2022. № 6. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-04-05>

48. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / за ред. Т.Г. Васильціва. Львів: 2012. 386 с.

49. Храпкіна В. В., Рибалко А. Р. Контроль та його місце в системі управління організацією. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 64. С. 93-98. URL: http://bses.in.ua/journals/2021/64_2021/17.pdf

50. Цюрюпа С.В. Класифікація інформації та способи її відображення для використання в діяльності підприємства. *Вченні записки Університету «КРОК»*. Київ: Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», 2013. Вип. 33. С. 231-235.

51. Черевко І., Фляк Ю. Економічна безпека: сутність, значення і детермінанти. *аграрна економіка*, 2024, Т. 17, № 1 С.4-16. URL: http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/images/docs/ae_2024_17_1/AE-17_1_1.pdf

52. Чернецька О.В., Саванчук Т.М. Фінансово-економічна безпека в

системі управління підприємством: сутність та політика забезпечення. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 17. С. 242-247. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/17-2018>

53. Черномаз Є. А. Ключові аспекти забезпечення економічної безпеки в інспекції з питань праці та зайнятості населення. *Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*: збірник тез III Міжнародної науково-практичної інтернет конференції. м. Дніпро, ДДАЕУ. 22-23 жовтня 2025 р. С. 234-235.

54. Черномаз Є. Вдосконалення організації обліку як основи інформаційного забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання. *Фінансово-економічна безпека: теоретико-методичні засади та практичні інструменти управління*: колективна монографія / за заг. ред. Губарик О.М., Васильєвої Л.М. ДДАЕУ, Дніпро: Журфонд, 2025. С.225-234

55. Черномаз Є. Управління ризиками в системі економічної безпеки підприємства. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств*: тези доповідей IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 8-9 травня 2025 р. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Дніпро. 2025. С. 160-161.

56. Шостак Л., Сур'як А. Удосконалення фінансово-економічної безпеки підприємства на основі управління бізнес процесами. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 17. С.126-132. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.17>